

1. Inleiding

Het doel van dit artikel is om een zo volledig mogelijke inventarisatie te geven van woorden die specifiek zijn voor het Nederlands dat op de voormalige Nederlandse Antillen – Aruba, Curaçao, Sint-Maarten, Bonaire, Saba en Sint-Eustatius – wordt gebruikt, en de herkomst van die woorden te beschrijven, om zo te achterhalen waaruit de bijzondere woordenschat bestaat: gaat het vooral om eigen Nederlandse nieuwvormingen, om nieuwe betekenissen, of om leenwoorden uit andere talen en zo ja, uit welke? Een dergelijk overzicht van de lexicale bijzonderheden van het Nederlands op de Antillen bestaat nog niet, terwijl het Nederlands hier sinds de zeventiende eeuw wordt gebruikt en nog steeds de of een officiële taal is. De omvorming van Aruba, Curaçao en Sint-Maarten in respectievelijk 1986 (Aruba) en 2010 (Curaçao en Sint-Maarten) tot autonome landen in het Koninkrijk heeft bovendien geleid tot het ontstaan van nieuwe ambtelijke termen.

In de volgende paragrafen van deze inleiding gaan we dieper in op de vraag wat Antilliaans-Nederlands is, en beschrijven we de gevolgde werkwijze. In §2 volgt een lijst van Antilliaans-Nederlandse woorden met hun herkomst, en in §3 beantwoorden we de vraag wat de herkomst is van de specifiek Antilliaans-Nederlandse woordenschat.

1.1. Antilliaans-Nederlands

Op de voormalige Nederlandse Antillen en in Suriname is Nederlands de of een officiële taal. Daarnaast worden er in deze gebieden allerlei andere talen gesproken. De woordenschat van het Nederlands is in deze gebieden, met een ander klimaat en een eigen cultuur, uitgebreid: er zijn nieuwe samenstellingen en afleidingen gevormd die niet voorkomen in het Europees-Nederlands, bestaande Nederlandse woorden hebben een nieuwe betekenis gekregen, en er zijn leenwoorden overgenomen uit inheemse of andere daar gesproken talen. Het gevolg is dat de Nederlandse variëteiten die in Suriname en op de Antillen worden gesproken, in bepaalde opzichten afwijkingen vertonen ten opzichte van het Europees-Nederlands.

De Nederlandse variëteit op Suriname wordt Surinaams-Nederlands genoemd. Hiervan is met name de woordenschat goed beschreven (Van Donselaar 1989, 2013; De Bies 2008). Toen Suriname in 2005 als geassocieerd lid tot de Nederlandse Taalunie toetrad, werden bijna 500 Surinaams-Nederlandse woorden toegevoegd aan de officiële spellinggids van het Nederlands, de *Woordenlijst Nederlandse Taal* ofwel het Groene Boekje (in het vervolg GB). De Nederlandse variëteit op de Antillen is daarentegen veel minder goed beschreven. Sommigen ontkennen zelfs het bestaan van een Antilliaans-Nederlandse variëteit: zo schreef Tip Marugg in 1990 in *De Gids*, pp. 627-632:

“Over het Antilliaans-Nederlands wil ik wel wat zeggen. Er is pas in Nederland een zogenaamde studie verschenen die beweert dat er zoiets als Antilliaans-Nederlands zou zijn. Aan zulke beweringen erger ik me. Ik ben bezig geweest met het schrijven van een tegenstuk, maar ik heb het maar laten varen, het is toch water naar de zee dragen. Alle voorbeelden die in dat boekje worden gegeven, zijn te herleiden tot een gebrekkige kennis van het Nederlands. Antilliaans-Nederlands is de kreet die mensen gebruiken om hun fouten te camoufleren, regelrechte vertaalfouten uit het Papiamentu zijn het.”

¹ Met dank aan Rob Tempelaars voor zijn nuttige en kritische opmerkingen.

Ook Joubert (2005) wijst erop dat volgens sommigen het Antilliaans-Nederlands geen aparte variëteit vormt omdat “Antilliaanse eigenheden in het Nederlands op Curaçao, vooral op lexicaal gebied, [slechts] in bescheiden mate aanwezig zijn”, terwijl anderen, zoals De Palm (1969) en de hierboven geciteerde Marugg, alle afwijkingen van het Europees-Nederlands beschouwen als fouten en onvolkomenheden in het Nederlands dat op de Antillen gesproken en geschreven wordt. Joubert concludeert echter dat er “wel degelijk woorden [zijn] die niet tot het Europees-Nederlands behoren en toch regelmatig op Curaçao in het Nederlands worden gebruikt”, al zal de oogst in zijn ogen niet groot zijn.

Duidelijk is dat de positie van het Antilliaans-Nederlands sterk verschilt van die van het Surinaams-Nederlands. Het (Surinaams-)Nederlands bekleedt op Suriname een sterke positie en wordt door meer dan 90 procent van de bevolking gebruikt, vaak naast andere talen, zo blijkt uit het onderzoeksrapport van de Taalunie *Staat van het Nederlands* uit 2019. Op de voormalige Nederlandse Antillen ligt dat heel anders. Nederlands is weliswaar een officiële taal, maar op de Benedenwindse Eilanden (Aruba, Bonaire en Curaçao) is Papiaments de omgangstaal, en op de Bovenwindse Eilanden (Sint-Eustatius, Saba en Sint-Maarten) is dat Engels, of beter: een Engelse creooltaal. Daarnaast heeft een aanzienlijk deel van de bevolking het Spaans als thuistaal.

Sinds 2010 zijn de eilanden Bonaire, Sint-Eustatius en Saba bijzondere Nederlandse gemeenten; ze worden ook *Caribisch Nederland* genoemd. Ze vallen onder de reguliere werking van de Taalunie. Aruba, Curaçao en Sint-Maarten zijn daarentegen autonome landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden; het bestuur van het land bestaat uit een gouverneur (de vertegenwoordiger van de koning), een kabinet (de Raad van Ministers) en de Staten (het parlement). Aruba, Curaçao en Sint-Maarten kunnen als autonome landen een eigen taalbeleid ontwikkelen, maar ze werken daarbij wel samen met de Taalunie. De relatie met de Taalunie leidde er in 2015 toe dat er voor het eerst Antilliaans-Nederlandse woorden in het Groene Boekje werden opgenomen.

Het Nederlands dat op de verschillende eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen wordt gebezigd, is niet uniform, maar wordt beïnvloed door de omgangstalen van de verschillende eilanden (Papiaments, Engels, Spaans), terwijl op sommige kleinere eilanden Nederlands nauwelijks een rol speelt. Joubert (2005) wijst er dan ook op dat de term Curaçaos-Nederlands eigenlijk preciezer is, omdat de beschreven variëteit voornamelijk gesproken wordt op het eiland Curaçao, waar het meeste Nederlands wordt gesproken. Toch kiezen we in dit artikel voor de term Antilliaans-Nederlands, omdat die term is ingeburgerd en ook wordt gehanteerd in woordenboeken als de Dikke Van Dale en het digitale Algemeen Nederlands Woordenboek (ANW), en omdat in ieder geval ambtelijke Antilliaans-Nederlandse termen niet tot Curaçao zijn beperkt.

1.2. Werkwijze

We hebben uit zoveel mogelijk bronnen de woorden verzameld die Antilliaans-Nederlands worden genoemd. Achter iedere ingang in §2 hebben we de bron of bronnen vermeld waaruit het bewuste woord afkomstig is, zoals ANW, GB, Dikke Van Dale of specifieke woordenlijsten. Daarbij hebben we wel van ieder woord kritisch bekeken of het daadwerkelijk Antilliaans-Nederlands genoemd kan worden. Het criterium dat we daarvoor hebben gebruikt, is dat het woord moet zijn ontstaan op de voormalige Nederlandse Antillen of daarop betrekking heeft. Dat kunnen woorden zijn voor bijvoorbeeld planten, dieren of specifiek Antilliaanse gerechten, maar ook valt hieronder de officiële ambtelijke terminologie die is verbonden met de specifieke staatsinrichting, zoals Antilliaans-Nederlands *landsbegroting* voor Europees-Nederlands *rijksbegroting*. Ook zijn opgenomen de woorden uit het GB of het ANW² die zowel op de Antillen als in Nederland gebruikt worden en die betrekking hebben op de Antillen, maar waarvan niet duidelijk is of ze op de Antillen zijn ontstaan of in Haags ambtelijk jargon, zoals *BES-eilanden*, *IPKO* en *consensuswet*. Een enkele maal staat er geen bron achter een ingang; in dat geval hebben we het woord gevonden via internet.³

² In het GB staat niet aangegeven welke woorden Antilliaans-Nederlands zijn, maar we hebben die informatie ontvangen van het Instituut voor de Nederlandse Taal, waar het GB is vervaardigd; een deel van de woorden uit het GB is bovendien opgenomen in het ANW, en daar wordt wel aangegeven dat het om een Antilliaans-Nederlands woord gaat.

³ We hebben altijd gecheckt op internet of de in de bronnen genoemde woorden daadwerkelijk te vinden zijn; van sommige woorden was dat niet het geval, en die hebben we weggelaten, bijvoorbeeld *kabukuchi* (Joubert 2005; Vervoorn 1976), *lansslang* (Dikke Van Dale), *maaraar* (Joubert 2005; Vervoorn 1976), *roodkapje* ‘vogeltje op de Antillen’ (Dikke Van Dale) en *slijkkwab* ‘soort landkrab op de Antillen’ (Dikke Van Dale). Van andere woorden bleek dat ze niet Antilliaans-Nederlands waren maar Surinaams-Nederlands of zelfs Algemeen Nederlands, en ook die hebben we weggelaten.

Van iedere ingang hebben we naar beste kunnen de betekenis beschreven; die betekenis ontbrak in veel bronnen, zoals in het GB. Vervolgens hebben we de meest waarschijnlijke herkomst van iedere ingang beschreven. Voor leenwoorden uit het Papiaments (vermeld in Joubert 1999; Maduro & Joubert 1997; Van Putte 2005) hebben we getracht ook de bron van het Papiamentse woord te achterhalen: het Papiaments is een mengtaal die zich vanaf de zeventiende eeuw heeft ontwikkeld en bestaat uit elementen van het Portugees en Spaans, van West-Afrikaanse talen en van het Nederlands. Een probleem hierbij was dat slechts in zeer beperkte mate voorwerk voorhanden is: er bestaat een beschrijving van de indiaanse woorden in het Papiaments (Van Buurt & Joubert 1997), van Papiamentse planten- en diernamen (Van Buurt 2014) en een zeer beperkt etymologisch woordenboekje van het Papiaments (Kramer 2015). Van de overige Papiamentse woorden hebben we de meest waarschijnlijke herkomst geprobeerd te vinden via Spaanse en Portugese etymologische woordenboeken (Corominas 1983; Da Cunha 1986; Gómez de Silva 1985; Machado 1976) en algemene woordenboeken (Baltazar 2011; Slagter 2005). Als er bij een Spaans of Portugees woord geen verdere herkomst wordt genoemd, gaat het terug op het Latijn.

2. Lijst van Antilliaans-Nederlandse woorden met hun herkomst

- 10-10-10** (ANW; GB) 10 oktober 2010, de dag waarop de Nederlandse Antillen officieel werden opgeheven en Bonaire, Saba en Sint-Eustatius de status kregen van bijzondere gemeenten van Nederland en Curaçao en Sint-Maarten een autonome status van aparte landen binnen het Koninkrijk; vervolgens ook wel ter aanduiding van die staatsrechtelijke wijziging zelf. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.
- 80-20-procentregeling** (ANW; GB) regeling die bepaalt dat 80 procent van de werknemers van lokale komaf moet zijn; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.
- abb** (Joubert 2005; ANW; Dikke Van Dale; GB) letterwoord van *algemene bestedingsbelasting*, Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.
- ABC-eiland** (GB; Dikke Van Dale) letterwoord van *Aruba, Bonaire* en *Curaçao*; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, gebruikt op de voormalige Nederlandse Antillen en in Nederland.
- abuseren** (De Palm 1969: 62; Vervoorn 1974), fouten maken: *je abuseert te veel*; vernederlandsing van Papiaments *abuzá* ‘misbruik maken’, teruggaand op Spaans *abusar* of Portugees *abuse*.
- achterporch** (GB) soort overdekte veranda aan de achterkant van het huis; zie *porch*.
- AGO** letterwoord van *arbeidsgericht onderwijs*, Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.
- aguinaldo** (Dikke Van Dale; GB) muziekstijl waarbij motieven uit het kerstverhaal worden bezongen, ook: *aguinaldogroep*; ontleend aan Papiaments *aguinaldo*, teruggaand op Spaans *aguinaldo* ‘kerstgratificatie, kerstpakket’ (ca. 1400), waarschijnlijk afgeleid van de Latijnse uitdrukking *hoc in anno* ‘in dit jaar’, die voorkomt in het refrein van populaire nieuwjaarsliederen (Corominas 1983).
- airlift** (GB) luchtbrug, vliegtuigvluchten naar en van Curaçao; ontleend aan Engels *airlift* en ook gebruikt in het Papiaments. In het Europees-Nederlands wordt dit Engelse leenwoord niet gebruikt.
- airline** (GB) luchtvaartmaatschappij; ontleend aan Engels *airline*. In het Europees-Nederlands wordt dit Engelse leenwoord alleen gebruikt in namen, niet als soortnaam.
- airport** (GB) luchthaven; ontleend aan Engels *airport*; in het Papiaments *airopuerto*. In het Europees-Nederlands wordt dit Engelse leenwoord alleen gebruikt in namen, niet als soortnaam.
- alablanca** (Joubert 2005; Vervoorn 1976) soort grote, grijsblauwe duif met witte streep op elke vleugel (*Columba corensis*); ontleend aan Papiaments *álablanca*, van Spaans *ala blanca* ‘witte vleugel’.
- algemene bestedingsbelasting**, ook **abb**, een rijksbelasting in Caribisch Nederland die wordt geheven op dienstverlening, productie of invoer van goederen. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term: het verschijnsel is in Nederland niet bekend; in het Papiaments wordt de letterlijke vertaling *impuesto general di konsumo* gebruikt.
- alkolado** (Joubert 2005) soort reukwater, o.a. gebruikt tegen de hitte, bestaande uit etherische oliën en alcohol; ontleend aan Papiaments *alkolado*, vergelijk Sranantongo *alcolado*, naar menthol ruikend, alcoholhoudend geurwater, o.a. gebruikt als aftershave en als middel tegen muggenbeten; teruggaand op Nederlands *alcoholaat* ‘alcoholconcentraat met smaakstoffen’, afgeleid van *alcohol*.
- anglo** (Joubert 2005; Vervoorn 1976) soort neerliggend kruid met gele bloemetjes (*Tribulus cistoides*); ontleend aan Papiaments van Curaçao *anglo*, op Aruba *wanglo*, verdere herkomst onbekend.
-

- AOV** (GB; ANW) letterwoord van Algemene Ouderdomsverzekering, uitkering in Aruba, Curaçao en Sint-Maarten waarop gepensioneerden recht hebben; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, hetzelfde als Europees-Nederlands *AOW* (in Europees-Nederlands staat *AOV* voor *arbeidsongeschiktheidsverzekering*). Ook in samenstellingen: *AOV-gerechtigd*, *AOV-leeftijd*, *AOV-premie* e.d.
- apeldam**, ook wel **appeldam** (Joubert 2005), soort boom die eetbare vruchtjes geeft (*Zizyphus spinachristi*); ontleend aan Papiaments *apeldam*, met als eerste lid het Nederlandse *appel*, omdat de vruchten lijken op kleine appels, en als tweede lid *dam*, hetgeen op de Antillen vooral slaat op een wal opgeworpen om regenwater ‘op te vangen’ om het grondwaterpeil op peil te houden of liefst te verhogen. De Papiamentse naam is *fruta di dam* ‘vrucht van de dam’. Het tweede deel *dam* verwijst waarschijnlijk naar het feit dat de boom vaak groeit in de waterrijke buurt van een dam.
- arbeidsgericht onderwijs**, ook **AGO**, speciaal onderwijs voor leerlingen tot 18 jaar, bestaande uit een gedeelte waarin aangepast theoretisch onderwijs, persoonlijkheidsvorming en het aanleren van sociale vaardigheden worden verzorgd, en een gedeelte waarin de leerling wordt voorbereid op het uitoefenen van functies op de arbeidsmarkt; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.
- arepa** (Dikke Van Dale; GB) soort gebakken maïspannenkoek die men horizontaal gedeeltelijk open kan snijden om kaas of reepjesvlees tussen te doen; ontleend aan Papiaments *arepa*, waarschijnlijk via het Spaans teruggaand op een inheemse indianentaal, vergelijk Taïno *erepa* en Karina *aréba* (Van Buurt & Joubert 1997).
- aros blanku** (Joubert 2005) ontleend aan Papiaments *aros blanku*, teruggaand op Spaans (of Portugees) *arroz* ‘rijst’ en Spaans *blanco* ‘wit’. *Arroz* ‘rijst’ is ontleend aan Arabisch *ar-ruzz*, waarin *ar-* het lidwoord is; dit gaat terug op een Oost-Iraanse taal die ook de bron is geweest voor het Griekse *oruzá*, waarop de meeste Europese benamingen voor rijst teruggaan, inclusief Nederlands *rijst* via het Oudfrans (Gómez de Silva 1985). Meestal wordt op de Antillen overigens het Nederlandse equivalent *witte rijst* gebruikt.
- aros bruá** (Joubert 2005) rijstschotel met groenten en stukjes vlees; ontleend aan Papiaments *aros bruá*, teruggaand op Spaans (of Portugees) *arroz* ‘rijst’ en Papiaments *bru(h)a* ‘verward, gemengd’, teruggaand op Portugees *embrulhar* of Spaans *embrollar* ‘mengen’ (Kramer 2015).
- aros con pollo** (Joubert 2005) rijstschotel met kleine stukjes kip en verse kruiden; ontleend aan Papiaments *aros con pollo*, teruggaand op Spaans (of Portugees) *arroz* ‘rijst’ en Spaans *pollo* ‘kip’.
- aros moro** (Joubert 2005) gerecht bestaande uit rijst en bruine bonen; ontleend aan Papiaments *aros moro*, teruggaand op Spaans (of Portugees) *arroz* ‘rijst’ en *moro* ‘Moor(s)’: in het Spaans van Cuba en andere Midden-Amerikaanse staten noemt men zwarte bonen met (witte) rijst *moros y cristianos*, letterlijk: Moren en christenen, vanwege de kleurencombinatie. De naam verwijst naar de strijd tussen de Moren (Arabieren) en christenen (Spanjaarden) die plaatsvond tussen de achtste eeuw en eind vijftiende eeuw, toen de Arabieren een groot deel van het Iberische schiereiland bezetten en de Spanjaarden dit geleidelijk terugveroverden. De uitdrukking *moros y cristianos* wordt ook gebruikt voor een volksfeest in Spanje en Latijns-Amerika.
- atrako, atraco** (Dikke Van Dale; GB) (gewelddadige) roofoverval, ook in de samenstelling *atrakoteam*; ontleend aan Papiaments *atrako*, teruggaand op Spaans *atraco*, van *atracar* ‘overvallen’, oorspronkelijk een maritieme term met de betekenis ‘aanleggen, aanmeren’ waarvan de herkomst onzeker is; misschien is het ontleend aan het Arabisch (Corominas 1983).
- AVBZ** (GB) letterwoord van *Algemene Verzekering Bijzondere Ziektekosten*, een volksverzekering op Curaçao die aanspraak geeft op een tegemoetkoming in de kosten van medische behandeling en verpleging van chronische zieken, gebaseerd op het solidariteitsprincipe; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.
- ayaka, ayaca** (Joubert 2005; Dikke Van Dale; GB) delicatess van maïsmeel gevuld met kip en andere ingrediënten, meestal verpakt in bananenblad en vooral met kerst of andere feestdagen gegeten; ontleend aan Papiaments *ayaka*. Op de Antillen is het gerecht ingevoerd vanuit Venezuela. Daar heet het *hallaca*, ook wel *hayaca*, *ayaca*, wat in het Spaans allemaal ongeveer hetzelfde klinkt. Het Spaans heeft de vormen *hallaca* etc. waarschijnlijk ontleend aan een inheemse indianentaal, maar het is niet zeker aan welke taal of aan welke vorm; het meest waarschijnlijk lijkt dat het is afgeleid van Guarani *ayua(r)* ‘mengen’, met het Spaanse achtervoegsel *-aca* (<http://etimologias.dechile.net> onder *hallaca*).
- ayó** (Joubert 2005; GB) tussenwerpsel bij afscheid, adieu, vaarwel, informeel: doi, ajuus; ontleend aan Papiaments *ayó*, teruggaand op Spaans *adiós*, waarschijnlijk een vertaling van het Franse *adieu* ‘vaarwel’, letterlijk ‘tot God’.

- baaidag** (ANW; Dikke Van Dale; GB) voor Europees-Nederlands *stranddag*; in het Antilliaans-Nederlands wordt *baai* ‘inham van de zee in het land, zee-arm’ ook gebruikt in de betekenis ‘strand’ (Joubert 1999).
- bachata** bepaalde muziek en dans, oorspronkelijk afkomstig uit de Dominicaanse Republiek, maar verder ontwikkeld op Curaçao, waarbij telkens op de vierde (laatste) tel van de maat een heup wordt opgetild. Die dansvorm is vanuit Curaçao ook naar Nederland gekomen. De naam *bachata* is door het Papiaments overgenomen uit het Spaans: *bachata* is in Caribisch Spaans de pejoratieve naam voor een informeel feestje, een feestje van de lagere klassen; het is een verkorting van *cumbanchata*, een vergrotende vorm van *cumbancha* ‘feest, partijtje’. In Dominicaans Spaans ging het de muziek aanduiden die op dat feestje werd gespeeld en de dans die daar werd gedanst, en in die betekenis is het woord door andere talen overgenomen. Inmiddels is het een zeer populair en gerespecteerd muziekgenre.
- baisait** (Dikke Van Dale; GB) *maîtresse*; ontleend aan Papiaments *baisait*, dat waarschijnlijk teruggaat op het Engelse *by (the) side* ‘erbij, ernaast’, vergelijk Papiaments *mi tin ku bisa bo baisait ku ...* ‘ik moet je terzijde vertellen dat ...’; *baisait* ‘*maîtresse*’ is voor het eerst gebruikt door Angel Job, die jarenlang een tv-show op Curaçao had. Misschien is het woord ook beïnvloed door het er in klank op lijkende Nederlands *bijzit* met de betekenis ‘*maîtresse*’.
- bakiou** (Joubert 2005) kabeljauw (Gadus morhua); ontleend aan Papiaments *bakiou*, teruggaand op Nederlands *bakkeljauw* of het daaraan ontleende Spaanse *bacalao* of Portugese *bacalhau* (Van der Sijs 2010; Kramer 2015).
- bakoba** (Joubert 2005) banaan, pisang; ontleend aan Papiaments *bakoba*, vergelijk Surinaams-Nederlands *bacove* (Van Donselaar 1989; Van Buurt 2014), Sranantongo *bakba*; ontleend aan Portugees *pacova*, dat ontleend is aan een woord uit een Afrikaanse taal, waarschijnlijk uit Angola.
- balau** (Joubert 2005) speervis; ontleend aan Papiaments *balau*; de naam is, misschien via een Spaanse vorm als *balao*, *ballaho(o)*, *balaou*, ontleend aan Arowak of Taino *balajú*, een afleiding van een woord voor ‘zee’, vergelijk Taino *bala* ‘zee’. Oorspronkelijk is *balajú* de naam voor de vis Balao (*Hemiramphus brasiliensis*), in het Papiaments is de naam overgegaan op de speervis, die qua vorm hierop lijkt (Van Buurt & Joubert 1997; Kramer 2015).
- balau tonini** (Joubert 2005) zwaardvis (*Xiphias gladius*); ontleend aan Papiaments *balau tonini*, een samenstelling van *balau* ‘speervis’ met *toninu* ‘tonijn’, ontleend aan Portugees *toninha*.
- banana** (Joubert 2005) bakbanaan; ontleend aan Papiaments *banana*, net als Surinaams-Nederlands *banaan* (Van Donselaar 1989) een andere variant dan die welke wordt aangeduid met Europees-Nederlands *banaan*. Het woord gaat terug op Portugees *banano* ‘bananenboom’, *banana* ‘bananenvrucht’, dat is ontleend aan het Souso in Guinea, een Niger-Congo-taal.
- bankomatiko** (Dikke Van Dale) geldautomaat; ontleend aan Papiaments *bankomátiko*: naar de Amerikaans-Spaanse benaming *bancomático* die de Banco del Pacifico hanteert voor een geldautomaat.
- baranca** (Aruba), **baranka** (Curaçao en Bonaire) (Joubert 2005) rots; ontleend aan Papiaments *baranka* ‘rots’, teruggaand op Spaans *barranca*, *barranco* ‘afgrond, ravijn’; het woord komt in andere Romaanse talen op het Iberisch schiereiland voor en is waarschijnlijk voor-Romaans (Gómez de Silva 1985).
- barba di yònkuman** (Joubert 2005) soort grote, snelgroeïende boom met pluizige bloemen en afgeplatte peulvormige vruchten (*Albizia lebeck*); ontleend aan Papiaments *barba di yònkuman*, van Spaans *barba* ‘baard’ en *yònkuman*, ontleend aan Nederlands *jongeman*, *jonkman* (Van der Sijs 2010), dus eigenlijk: (pluizige) baard zoals van een jongeman.
- barika hel** (Joubert 2005) naam voor de vogel *suikerdieffe*, met een gele buik en een zwarte rug; ontleend aan Papiaments *barika heli*, eigenlijk: geelbuik, een samenstelling van Papiaments *barika* ‘buik’ (teruggaand op Spaans of Portugees *barriga*; Kramer 2015) en *hel*, dat is ontleend aan Nederlands *geel* (Van der Sijs 2010).
- bario** (GB) wijk, buurt; ontleend aan Papiaments *bario*, teruggaand op Spaans *barrio*, een Arabisch leenwoord (Corominas 1983).
- barkjes** benaming voor de drijvende markt en bootjes aan de kade van Willemstad en Oranjestad, waar voornamelijk fruit en groente uit Venezuela wordt verkocht; een verkorting van *fruitbarkjes*.
- basismand** (Dikke Van Dale; GB) verzamelnaam voor de eerste levensbehoeften of basisproducten, zoals babyvoeding, koffie, rijst en maïsmeel, die vallen onder wettelijk vastgestelde maximumprijzen; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term; in het Papiaments *makutu básiko*, van *makutu* ‘mand’ en *básiko* ‘basis-, basaal’.

- batata** (Joubert 2005) aardappel; ontleend aan Papiaments *batata*, via Spaans *batata* teruggaand op Tupi or Arowaks *batata* (Van Buurt & Joubert 1997).
- batata (h)asá** (Joubert 2005) patat, frites; ontleend aan Papiaments *batata (h)asá* ‘gebakken aardappelen’, van *batata* ‘aardappel’ en *hasa* ‘bakken’, teruggaand op Portugees *assar*.
- bbo** (GB) letterwoord voor *belasting op bedrijfsomzetten*, Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term; in het Papiaments wordt hiervoor de aan het Engelse ontleende term *turnovertax* gebruikt, zie aldaar; in het Europees-Nederlands heet het *omzetbelasting* (het letterwoord *bbo* staat in Nederland voor *beroepsbegeleidend onderwijs* en in België voor *buitengewoon basisonderwijs*).
- begrotingskamer** (ANW; Dikke Van Dale; GB) college dat toeziet op de besteding van overheidsgelden; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, in het Papiaments *Kámara di Presupuesto*.
- bestuurskantoor** gebouw waarin de ambtenaren van een openbaar lichaam, zoals de *eilandsraad*, vergaderen; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, in het Europees-Nederlands heet dit *stadhuis* of *gemeentehuis* (*bestuurskantoor* heeft een algemenere betekenis: ‘kantoor van een bestuur’), in het Papiaments is het *ofisina di gobièrnu*. Zie ook *hulpbestuurskantoor*.
- betalende school** (Joubert 2005) een school waar maandelijks schoolgeld werd geheven, de uitdrukking werd zowel in Suriname als op de voormalige Nederlandse Antillen gebruikt, maar is tegenwoordig verouderd; in Europees-Nederlands heet het een *betaalschool*.
- benta** (GB) muziekinstrument in de vorm van een boog met één snaar; ontleend aan Papiaments *benta*, waarschijnlijk van Afrikaanse herkomst, komt onder deze naam ook voor in Suriname (Sranantongo *benta*) en Jamaïca (Kramer 2015). Zie ook *seú*.
- BES-eiland** (ANW; GB; Dikke Van Dale) letterwoord van *Bonaire*, *Sint-Eustatius* en *Saba*; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, gebruikt op de Antillen en in Nederland. Ook in samenstellingen als *BES-bestuurder*, *BES-bevolking*, *BES-bewoner* etc.
- biná** (GB) naam van het zeer zeldzame Curaçaose hertje of witstaarthert (*Odocoileus virginianus curassavicus*); ontleend aan Papiaments *biná*. De herkomst van de naam is onduidelijk, mede omdat de herkomst van het hert zelf onduidelijk is: misschien is het meegenomen door de eerste bewoners van Curaçao, de indianen, en dan gaat de naam wellicht terug op een indianenwoord; de naam kan ook een verbastering zijn van het Spaanse *venado* ‘hert’.
- blamen voor/op** (Wiel 2007) de schuld geven van iets: *ze hebben Peter geblamed voor dat ongeluk*; ontleend aan Engels *to blame*.
- blauwe zeep** (Joubert 2005) een op de ABC-eilanden gebruikte witgaderde blauwe zeep die in de vorm van een staaf verkocht wordt; genoemd naar de kleur. De zeep is vergelijkbaar met *groene zeep* in Nederland.
- blekero** (GB) blikslager, iemand die voorwerpen uit blik vervaardigt; ontleend aan Papiaments *blekero*, een afleiding van *bleki* ‘blik’, dat teruggaat op Nederlands *blik* (Van der Sijs 2010).
- blenchi** (GB) kolibrie levend op Curaçao en Aruba; ontleend aan Papiaments *blenchi*, letterlijk ‘degene die verblindt’, met verwijzing naar de felle kleuren; dus afgeleid van *blèndu*, dat via de oudere vorm *ferblèndu* is ontleend aan Nederlands *verblinden*. In de oudste gepubliceerde woordenlijst van het Papiaments uit 1859 wordt de vogel *blinkertsji* ‘blinkertje’ genoemd (Van Buurt 2014). Er zijn twee soorten: de groene, die het meest voorkomt en die *blenchi berdè* of *blenchi gewon* heet, en de rode: *blenchi dornasol*. *Berdè* gaat terug op Spaans *verde* ‘groen’, *gewon* is ontleend aan Nederlands *gewoon*. *Dornasol* is een samenstelling van Papiaments *dorná* ‘versierd’ en *solo* ‘zon’: buiten de zon is het vogeltje op de staart na donkerbruin, maar in het zonlicht kleuren de kruin en de nek schitterend rood en de keel wordt geel.
- blokkenfabriek** (Dikke Van Dale; GB) fabriek waar bakstenen worden geproduceerd; voor Europees-Nederlands *steenfabriek*.
- boedelbalans** (GB) overzicht van de financiën van de Nederlandse Antillen op basis waarvan de boedel van de Nederlandse Antillen wordt verdeeld na de ontmanteling van de Antillen in 2010; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.
- bökkel** (Joubert 2005) bokking; ontleend aan Papiaments *bökkel*, dat weer is ontleend aan Nederlands *bokking* (Van der Sijs 2010).
- bolcactus** (GB; ANW), op de Antillen gebruikt voor de *Melocactus macracanthos* (<https://www.beautiful-aruba.nl/natuur/flora.php>); in Nederland is de naam ook bekend, maar voor een andere soort, namelijk de *Echinocactus Grusonii*. In beide gevallen gaat het om een bolvormige cactus, maar de namen zullen onafhankelijk van elkaar zijn gevormd.
- bolita** (Joubert 2005; GB) bolletje met cocaïne erin dat geslikt wordt om te smokkelen; ontleend aan Papiaments of Spaans *bolita*, verkleinvorm van *bola* ‘bal’, uit Latijn *bullā*.

- bolitaslikker, bolitaslikster** (Joubert 2005) drugskoerier(ster) die ingeslikte bolletjes smokkelt; samenstelling van *bolita* en Nederlands *slikken*, waarschijnlijk als letterlijke vertaling van Papiaments *gulidó di bolita*.
- bolletjesslikker, bolletjesslikster** (Joubert 2005) drugskoerier(ster) die ingeslikte bolletjes smokkelt; vernederlandsing van *bolitaslikker*, waarschijnlijk als letterlijke vertaling van Papiaments *gulidó di bolita*.
- bolo** (Joubert 2005; Dikke Van Dale; GB) taart; ontleend aan Papiaments *bolo*, dat teruggaat op Portugees *bolo* ‘cake’ (Kramer 2015), een afleiding van *bola* ‘bal’, naar de vorm.
- bolo di batrei** (Joubert 2005; Vervoorn 1976) soort bruidstaart die uit verschillende ‘verdiepingen’ bestaat; ontleend aan Papiaments *bolo di batrei*, met *bolo* van Portugees *bolo* ‘cake’ en *batrei* als leenwoord van het Nederlandse *batterij*; de taart heet zo naar de vorm, die lijkt op een verhoogd militair verdedigingswerk (de oude betekenis van *batterij*).
- bolo pretu** (Joubert 2005; Vervoorn 1976) soort donkere, erg dure fruittaart met veel alcohol bereid; ontleend aan Papiaments *bolo pretu*, van Portugees *bolo* ‘cake’ en verouderd *preto* ‘zwart’ (Kramer 2015).
- bomba** (Dikke Van Dale; GB) (vrije) zwarte opzichter over andere tot slaaf gemaakten; ontleend aan Papiaments *bomba*, teruggaand op Spaans en Portugees *bomba* ‘bom, bel, pomp’; de betekenis ‘slavenopzichter’ is een eigen ontwikkeling van het Papiaments, die uitgaat van Portugees *bomba* ‘onaangenaam persoon’, Amerikaans-Spaans (Cuba) *bomba* ‘onsympathiek iemand’ (Kramer 2015).
- bon bon** (Joubert 2005; Nooren 2009), ook alleen **bon** (GB), uitgesproken als [bòng], tussenwerpsel ‘(heel) goed’; ontleend aan Papiaments *bon bon*, van Portugees *bom* of Frans *bon* ‘goed’.
- bonchi èrtu** (Joubert 2005) erwtensoep; ontleend aan Papiaments *bonchi èrtu*, waarvan beide woorden zijn ontleend aan het Nederlands: *bonchi* ‘boon’, ook ‘bonensoep’, gaat terug op *boontje*, en *èrtu* op *erwt* (Van der Sijs 2010).
- bonchi kòrà** (Joubert 2005) bruine bonen; ontleend aan Papiaments *bonchi kòrà*, van *bonchi* ‘boon’, ook ‘bonensoep’, ontleend aan Nederland *boon(tje)* (Van der Sijs 2010) en *kòrà* ‘rood’, teruggaand op Portugees *corado* ‘kleurig’, ook wel ‘rood’ (Kramer 2015).
- bonito** (Joubert 2005) albikoor, makreelachtige vis (Sarda sarda); ontleend aan Spaans *bonito*, eigenlijk een bijvoeglijk naamwoord met de betekenis ‘goed’, afgeleid van *bueno* ‘goed, mooi’, misschien vanwege de goudkleur van de ogen en de zilverkleur van de buik; zie ook *buní*.
- bon siman!** begroeting aan het begin van de week en soms ook aan het eind van het weekeinde om een ander alvast een fijne week toe te wensen, letterlijk ‘goede week’, ontleend aan Papiaments *bon siman*, dat teruggaat op Portugees *boa semana*. De begroetingsformule is geïntroduceerd door Portugese joden, de Sefardim, die een enigszins afwijkend Papiaments spreken. Het is een letterlijke vertaling van Hebreeuws *shavua tov*, met dezelfde betekenis (van *shavua* ‘week’ en *tov* ‘goed’), de traditionele joodse begroeting aan het eind van de sabbat, de wekelijkse rustdag op zaterdag. Het speciale taalgebruik van de Sefardische joden op Curaçao is in 1988 door May Henriquez, een Sefardische joodse, beschreven in het boekje *Ta asina o ta asana?* (‘Is het zus of zo?’), met een verklarende lijst van woorden en begrippen. In 1991 verscheen het vervolg, *Loke a keda pa simia* (‘Wat alleen overblijft’). Van de door haar opgetekende woorden waren of zijn sommige intussen ook bij andere Papiamentssprekers gemeengoed geworden, zoals *almendra* (amandel), *avochi* (voorouder), *ayazgo* (vondst), *baké* (expert), *bar mitsvá*, *beshimantó* (uitroep als iets stukvalt: scherven brengen geluk), *biba di gremesí* (profiteren van iemand), *bònzjur* (wegsturen), *butishi* (kruik), *fiesta* (feest), *rosa* (aanraken). Het zijn woorden die afkomstig zijn uit het Hebreeuws, Portugees, Spaans of Frans, talen die door de Sefardim op Curaçao gesproken en/of gelezen werden. In deze twee boeken wordt *bon siman* echter niet genoemd: het is een recente begroeting, die niet alleen wordt gebruikt door Papiamentssprekers maar ook door anderstaligen, en onderdeel is geworden van het Antilliaans-Nederlands.
- boorworm** (Joubert 2005; ANW; GB) grote kever; voor Europees-Nederlands *boktor*, zo genoemd omdat de larven van het dier in planten leven en gaten boren in het hout van bomen. In het Papiaments in verkorte vorm geleend als *bor*.
- boreren** (Wiel 2017) binnenvallen, onuitgenodigd op een feest komen: *een feestje boreren*; vernederlandsing van Papiaments *bora* ‘boren’, dat is ontleend aan Nederlandse *boren* (Van der Sijs 2010).
- bordje** (Wiel 2017) bushaltebord, verkeersbord, ontleend aan Papiaments *bòrchi* met dezelfde betekenis, dat teruggaat op het Nederlandse *bordje* (Van der Sijs 2010). Nederlandssprekenden hebben *bòrchi* opnieuw overgenomen en vernederlandsd tot *bordje*.

botika (Dikke Van Dale; De Valk 2016; GB) apotheek: *medicijnen haal je bij de botika*; ontleend aan Papiaments *botika*, dat teruggaat op Spaans *botica* ‘apotheek’ dat, waarschijnlijk via middeleeuws Latijn *apotheca* ‘apotheek’, teruggaat op Grieks *apothèkè* ‘voorraadkamer, bergplaats’ (Gómez de Silva 1985).

brasa (Wiel 2017) omhelzing; ontleend aan Papiaments *brasa* ‘omhelzing’, teruggaand op Portugees *abraço*, Spaans *abrazo* ‘omhelzing’.

bright (Wiel 2017): groot licht: *met bright aan rijden*; ontleend aan Engels *bright* ‘helder’ (groot licht is *headlights*), dat ook in het Papiaments als *brait* is geleend.

bringamosa (Joubert 2005) soort struik met brandharen op stengels en bladeren (*Jatropha urens*); ontleend aan Papiaments *bringamosa*, een samenstelling van *bringá* ‘vechtend’ en *mosa* ‘meisje’. In Latijns-Amerika luidt de Spaanse naam ook *pringamosa* ‘stekelige, prikkende vrouw’, en dat zal de bron van het Papiamentse woord zijn, waarbij *p* en *b* zijn verwisseld (Van Buurt 2014).

brua, broeha (Joubert 2005; Vervoorn 1976; Dikke Van Dale; Wiel 2017; GB) zwartekunst, magie: *bruhamensen* ‘mensen die aan zwartekunst doen’, ook *bruapraktijk, dat is wel een beetje brua*; ontleend aan Papiaments *brua*, dat teruggaat op Spaans *bruja* ‘heks’, Portugees *bruxa*, een oud, voor-Romaans woord (Corominas 1983).

brueren (Nooren 2009) door elkaar gooien; vernederlandsing van Papiaments *brua* ‘verwarren, in de war gooien’, teruggaand op Portugees *embrulhar* of Spaans *embrollar* (Kramer 2015), waarbij de eerste lettergreep *em-* is weggefallen.

bruheria (GB) hekserij; ontleend aan Papiaments *bruheria*, een afleiding van *brua* ‘heks’.

buitendistrict (Dikke Van Dale; GB) op de Antillen buiten een stad gelegen gebied; ook Surinaams-Nederlands als aanduiding voor elk der Surinaamse districten behalve het stadsdistrict Paramaribo (Van Donselaar 1989). De samenstelling komt in deze betekenis niet voor in het Europees-Nederlands.

buitenlandergratie (GB) strafvermindering of voorwaardelijke invrijheidstelling voor vreemdelingen; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, de term komt in Europees-Nederlands niet voor.

buní (Joubert 2005; GB) verzamelnaam voor tonijnsoorten; ontleend aan Papiaments *buní*, samentrekking van Spaans *bonito*, dat eveneens is geleend als aanduiding van de albikoor, zie *bonito*.

bursalenvlucht (GB), ook **bursalenplane**, jaarlijks vertrek per vliegtuig van grote groepen aanstaande studenten vanuit de Antillen naar Nederland om daar onderwijs te volgen; *bursaal* is een in het Europees-Nederlands verouderde benaming voor een beursstudent die in het Antilliaans-Nederlands is blijven bestaan en ook is overgenomen in het Papiaments.

buskeren (Nooren 2009) opzoeken; vernederlandsing van Papiaments *buska* ‘zoeken, opzoeken’, dat teruggaat op Spaans *buscar*, dat op zijn beurt waarschijnlijk teruggaat op vulgair Latijn *busca* ‘brandhout’, dus de oorspronkelijke betekenis was ‘zoeken naar brandhout’ (Gómez de Silva 1985).

bvo (Joubert 2005) letterwoord van (school van) *beroepsvoorbereidend onderwijs*, een oudere benaming voor *vsbo*; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

bvz (ANW; Dikke Van Dale; GB), ook in samenstellingen als *bvz-patiënt, -premie, -verzekering*; letterwoord van *basisverzekering ziektekosten*; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, in het Europees-Nederlands komt dit letterwoord niet voor en wordt alleen gesproken van *basisverzekering* of *basispakket*.

cachu zie *kachu*.

CAft letterwoord van *College Aruba financieel toezicht*; zie *Cft*.

carcó zie *karkó*.

Caribische Hervormingsentiteit, ook *CHE* en voluit *Caribische Hervormingsentiteit (CHE)/Organisatie voor Hervorming en Herstel Aruba (OHNA)*, zelfstandig bestuursorgaan in de CAS-landen van het Koninkrijk dat de taak heeft om toezicht te houden op de economische, financiële, institutionele afspraken en hervormingen die zijn vastgelegd in de *landspakketten*; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

Caribisch Nederland zie *CN*.

Caricomland (GB) land dat lid is van de *Caribbean Community and Common Market*; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

CAS-landen letterwoord van *Curaçao, Aruba* en *Sint-Maarten*, ofwel de Caribische landen van het Koninkrijk; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, vooral gebruikt op de Antillen.

cascabel zie *kaskabel*.

cashupete zie *kashu (di) kashipete*.

cayena (Joubert 2005; Vervoorn 1976) bloem van de hibiscus; ontleend aan Papiaments *kayena* ‘hibiscus, Chinese roos’, dat op zijn beurt is ontleend aan Latijns-Amerikaans Spaans *cayena*, genoemd naar Cayenne, een gebied in Frans-Guyana.

cedula (GB) identiteitsbewijs; ontleend aan het Papiaments van Aruba *cedula*, teruggaand op Spaans *cédula (de identidad)*. Zie *sédula*.

cel (Joubert 2005) mobieltje, met van het Europees-Nederlands afwijkende betekenis in het Antilliaans-Nederlands, als verkorting van Engels *cell(ular) phone*.

Censo (GB) verkorting van de naam voor de Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister, in het Papiaments *Oficina di Censo y Registro Civil*; Papiaments *censo* ‘census, volkstelling’ gaat terug op Spaans en Portugees *censo*. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

cessantia, cessantia-uitkering (ANW; Dikke Van Dale; GB) eenmalige uitkering in geld die een werkgever moet betalen aan de werknemer wanneer hij diens dienstverband beëindigt; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, in het Papiaments *sesantia*, van Spaans *cesación* ‘beëindiging, stopzetting’ of van Nederlands *cesseren* ‘beëindigen, stoppen’.

Cft (GB; Dikke Van Dale) letterwoord van *College financieel toezicht*: de Colleges financieel toezicht zijn gericht op het bewerkstelligen van een duurzame financiële overheidshuishouding van alle overheden binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Met het inwerkingtreden van de nieuwe staatkundige verhoudingen in 2010 werden er twee colleges van kracht: het Cft Bonaire, Sint Eustatius en Saba (ook Cft BES) en het Cft Curaçao en Sint Maarten. Met de inwerkingtreding van de Landsverordening Aruba financieel toezicht is vervolgens in 2015 de uitvoering van het toezicht op de overheidsfinanciën van Aruba officieel opgedragen aan het College Aruba financieel toezicht (*CAft*). In juli 2020 werd Aruba door de Rijksministerraad gedwongen toe te treden tot de Rijkswet Financieel Toezicht, waarmee het CAft kwam te vervallen. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

chapi (ANW; GB) Curaçaos percussie-instrument dat bestaat uit het blad van een schep of schoffel met aan het bovineinde een rond gat waar de steel in paste en waar de bespeler zijn duim door steekt: de *chapispeler* ‘bespeler van de chapi’ bespeelt het instrument door met een metalen staafje op het blad te tikken of erlangs te schuren. Ontleend aan Papiaments *chapi* ‘schoffel’. Zie ook *seú*.

chargen, gecharged (Wiel 2007) opladen (van accu): *de telefoon is net gecharged*; ontleend aan Engels *to charge*, in het Papiaments zowel overgenomen als *charge* en in de aangepaste vorm *karga*.

CHE zie *Caribische Hervormingsentiteit*.

chippie (GB) naam voor een lokale simkaart van UTS (United Telecommunication Services), de overheids-nv die tot eind 2019 een telecomnetwerk voor mobiele telefonie op alle eilanden van de Nederlandse Antillen verzorgde en nu in handen is van Liberty Latin America; ook *chippietegoed, je chippie opladen*.

choller (Joubert 2005; Dikke Van Dale; GB), ook *cholèr*, een drugsverslaafde die er vies bij loopt; ontleend aan Papiaments *chòler*, dat teruggaat op het Latijns-Amerikaans Spaanse *cholo*, dat oorspronkelijk gebruikt werd voor ‘halfbloed, mesties’ en terugging op een inheemse naam op de Bovenwindse Eilanden *cholo* ‘bastardhond’. Tegenwoordig is *cholo* een algemene negatieve persoonsaanduiding. In het Amerikaans is het de naam voor iemand die lid is van een Mexicaans-Amerikaanse subcultuur die is ontstaan in de arme buurten van Zuid-Californië. Aanvankelijk had deze subcultuur weinig status, maar dat is in de 21ste eeuw veranderd; *cholo* staat ook voor een bepaalde modestijl (<https://www.britannica.com/topic/cholo-gang-subculture>).

chuchubi (Joubert 2005; Dikke Van Dale; GB) Caribische spotlijster; ontleend aan Papiaments *chuchubi*, een klanknabootsend woord dat ontleend is aan Arowak of Caquetío *chuchube* (Van Buurt & Joubert 1997; Van Buurt 2014).

CN letterwoord voor *Caribisch Nederland*, benaming voor de eilanden Bonaire, Saba en Sint-Eustatius, ook *BES-eilanden* genoemd. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term. *CN* staat in deze betekenis niet in de Dikke Van Dale.

consensusrijkswet, consensuswet (GB) wet die, anders dan een *rijkswet*, alleen geldt voor twee of meer landen binnen het Koninkrijk: een *consensusrijkswet* is een vrijwillige onderlinge regeling. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, gebruikt op de Antillen en in Nederland.

con ta? (Joubert 2005; Vervoorn 1976) vraag ter begroeting: *con ta?* ‘hoe is het ermee?’; ontleend aan Papiaments *kon ta*, van *kon* ‘hoe’ (van Spaans *cómo*) en *ta* ‘zijn, is’, teruggaand op Portugees, Spaans *está* (Kramer 2015). De uitdrukking wordt ook gebruikt in de Nederlandse straattaal.

cooler (Dikke Van Dale) waterkoeler; ontleend aan Engels *cooler*.

counterdrugoperatie (GB) drugsbestrijdingsoperatie door marineschepen langs de kusten van de Antillen; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, van Engels *counterdrug* ‘tegenmiddel (om van verslaving af te komen)’.

cribnummer (GB), ook *CRIB-nummer*, uniek persoonsgebonden nummer voor natuurlijke personen en rechtspersonen die geregistreerd staan bij de Belastingdienst Caribisch Nederland en bij respectievelijk de belastingdiensten van Curaçao, Aruba en Sint-Maarten, een letterwoord van *Centraal Registratie Informatie Belastingplichtige*; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, in het Papiaments *number di CRIB*.

criminaliteitsfonds (GB) een in het Antilliaans-Nederlands gemaakte verkorting van *criminaliteitsbestrijdingsfonds*.

cumbia (Joubert 2005) pittige Colombiaanse dansmuziek; ontleend aan Spaans *cumbia*, dat waarschijnlijk teruggaat op een Afrikaans woord, al is niet zeker welk: gesuggereerd is Bantu *kumbé*, *cumbé* ‘Afrikaanse dans en muziek’ of *cumb(i)a* ‘trom’.

cup (Wiel 2017) wegwerpbeker: *de juffrouw bij de snèk verkoopt ook juice, maar als je een cup wilt moet je dat even melden anders krijg je alleen een rietje*; ontleend aan Engels *cup*, ook Papiaments *kùp*.

dama di anochi, dama di nochi (Joubert 2005) naam voor een aantal cactussoorten en de bloem daarvan; ontleend aan Papiaments *dama di anochi, dama di nochi*, letterlijk ‘dame van de nacht’, zo genoemd omdat de bloemen ’s avonds opengaan en ’s ochtends dichtgaan; teruggaand op Spaans *dama* ‘dame’ en *noche* ‘nacht’.

danki (GB) dank, dank je, bedankt; ontleend aan Papiaments *danki* ‘dank’, dat op zijn beurt teruggaat op het Nederlandse *dank* (Van der Sijs 2010).

datu (Joubert 2005; Dikke Van Dale; GB) soort zuilcactus (*Lemaireocereus griseus*); ontleend aan Papiaments *datu*, teruggaand op Arowaks *datu*. Op Bonaire *yatu* genaamd, eveneens teruggaand op het Arowaks: *datu* sloeg oorspronkelijk op de vrucht, *yatu* op de plant. Wellicht betekende *datu* ‘dochter van de yatu’, want *-ato* gaf een familierelatie aan (Van Buurt & Joubert 1997; Van Buurt 2014).

district(s)meester (GB) in het verleden het hoofd of de opzichter van een *buitendistrict* op Curaçao; het hoofd van het stadsdistrict heette *wijkmeester* of *rooimeester* (WNT Wijkmeester). Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term; de samenstelling komt in deze betekenis niet voor in het Europees-Nederlands.

dividivi (Joubert 2005; Vervoorn 1976; GB) peulen van de dividiviboom en naam voor de boom (ook *dividiviboom* of *watapana*; *Caesalpinia coriaria*); ontleend aan Papiaments *dividivi* dat, misschien via het Spaans, ontleend is aan Arowaks *dividivi*, oorspronkelijk de naam voor de peulvrucht, tegenwoordig ook voor de boom (Van Buurt & Joubert 1997). Zie ook *waaiboom*.

djus (ANW; GB) vruchtensap; ontleend aan Papiaments *djus*, teruggaand op het Engels; zie *juice*.

dokterskliniek (ANW; GB) kliniek waar een of meer doktoren (inclusief specialisten) patiënten ontvangen; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, min of meer vergelijkbaar met Europees-Nederlands *huisartsenpost*.

doño (GB) eigenaar; ontleend aan Papiaments *doño*, dat een versmelting is van Portugees *dono* en Spaans *dueño* ‘eigenaar’ (Kramer 2005).

dradu (Joubert 2005; Dikke Van Dale; GB) goudmakreel (*Coryphaena* sp.); ontleend aan Papiaments *dradu*, samentrekking van Spaans *dorado*, een afleiding van *dorar* ‘vergulden’, vanwege de goudgele kleur.

drecheren (GB) repareren, herstellen; ontleend aan Papiaments *drecha*, afgeleid van Spaans *aderezar* ‘repareren, herstellen’.

druipen (De Valk 2016; Wiel 2017) zakken bij een examen: *hij is gedruipt*; een verouderde Nederlandse betekenis die ook is overgenomen in het Papiamentse *drùip* ‘zakken, niet slagen’.

druktank (Dikke Van Dale; GB) tank waarin diepzeeduikers aan het drukverschil kunnen wennen tegen caissonziekte; voor Europees-Nederlands *decompressietank*.

dushi (Joubert 2005; Vervoorn 1976; GB) aanspreekvorm voor een meisje: schatje, liefje; ontleend aan Papiaments *dushi* ‘zoetje, snoepje, schatje’, teruggaand op Portugees *doce* (in Brazilië uitgesproken als [dosi]) of Spaans *dulce* ‘zoet, lief’ (Kramer 2015). In Nederland algemeen bekend geworden door Wendy ‘Dushi’ van Dijk alias de Curaçaose weervrouw Lucretia Martina in 2009. Van eten wordt gezegd: *hopi dushi* ‘heel lekker’ (Wiel 2017). *Dushi* wordt ook gebruikt in de Nederlandse straattaal.

eilandskind (GB) kind geboren op één van de eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen, waarvan de vader of moeder of allebei eilandskind zijn; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke

term die een juridische status heeft: eilandskinderen en hun kinderen hebben geen verblijfsvergunning nodig om terug te keren naar de eilanden. In het Papiaments spreekt men van **yu di Kòrsou** ‘kind van Curaçao’. *Yu di Kòrsou* is afgeleid van Spaans *hijo de Curazao*; het slaat alleen op mensen die op Curaçao zijn geboren, dus een Curaçaoënaar.

eilandsontvanger (GB) de belastingdienst van de voormalige Nederlandse Antillen behalve Curaçao; de centrale belastingdienst van Curaçao heet **landsontvanger**. In 2010 verdween het verschil en kwamen alle ambtenaren direct onder de landsontvanger. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

eilandsraad (Dikke Van Dale; GB) volksvertegenwoordigend lichaam op Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, in het Papiaments *conseho insular*; ook in samenstellingen als *eilandsambtenaar*, *eilandsbesluit*, *eilandsbestuur*, *eilandsraadsvergadering*, *eilandssecretaris*. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

eilandsverordening (GB) in Aruba werd tot de status aparte (1986-2010) verschil gemaakt tussen *landsverordeningen*, die gelden voor het geheel van de Nederlandse Antillen, en *eilandsverordeningen*, die alleen voor het betrokken eiland gelden. Na de status aparte gebruikt men in Aruba de term **landsverordening** voor alle wetten. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term; zie ook **kiesverordening**.

eiskast (De Valk 2016) voor ‘koelkast’; ontleend aan Papiaments *eiskast*, die teruggaat op Nederlands *ijskast* (Van der Sijs 2010).

eiskrim (Joubert 2005) ijs, roomijs; ontleend aan Papiaments *eiskrim* ‘ijsje, roomijsje’, dat weer is ontleend aan Engels *ice cream*.

éksito (GB) succes!, gezegd als wens; ontleend aan Papiaments *éksito*, dat teruggaat op Spaans *éxito* ‘succes’, van het Latijnse *exitus* ‘resultaat, conclusie’ (De Silva 1985).

empaná (Joubert 2005; GB) soort halvemaanvormig pastetje met korst van geel maïsmeel; ontleend aan Papiaments *empaná*, afgeleid van Spaans *empanada*, dat op zijn beurt is afgeleid van *empanar* ‘paneren’, dat weer is afgeleid van *pan* ‘brood’.

faderen (Nooren 2009; GB) vervelen: *je fadeert me*; vernederlandsing van Papiaments *fada* ‘vervelen’, teruggaand op Portugees *enfadar* ‘vervelen’ of Spaans *enfadarse* ‘zich vervelen’ (Kramer 2015).

feria (Dikke Van Dale; GB) beurs; ontleend aan Papiaments *feria* ‘beurs, fair, kermis’, dat teruggaat op Spaans *feria* ‘markt, vaak in de openlucht’ of ‘beurs’.

feveren (GB) racen en scheuren met motoren en auto’s op de openbare weg; misschien van Engels *fever* ‘koorts’, dus koortsachtig rijden.

flat tire, **flèt tire** (Wiel 2017) lekke band: *als je een flèt tire hebt moet je naar de tire service*; ontleend aan Engels *flat tire*, in het Papiaments *flètayer*.

flieten, **flitten** (Wiel 2017) doodspuiten: *kakkerlakken moet je flieten*; afgeleid van de merknaam Flit, een soort aerosol om insecten in huis mee te verdelgen, ook Papiaments *flit* ‘insecticide, doodspuiten’ en Surinaams-Nederlands *flit*, *flitten*.

frizer, ook **freezer** (De Valk 2016; Wiel 2017) voor ‘diepvriezer’; ontleend aan Papiaments *frizer*, dat teruggaat op Engels *freezer*.

fruitbarkjes (GB), ook **barkjes**, benaming voor de drijvende markt en bootjes aan de kade van Willemstad en Oranjestad, waar voornamelijk fruit en groente uit Venezuela wordt verkocht; in het Papiaments *barku(nan) di fruta*. Het woord is een samenstelling van *fruit* en *bark* ‘bootje’, dat in het Papiaments als *barku* is geleend (Van der Sijs 2010).

Fuikdag (ANW; GB) de eerste zondag van het jaar, waarop het nieuwe jaar op Curaçao feestelijk op het water wordt ingeluid in de Fuikbaai, die alleen per water bereikbaar is. Het is het grootste bootfeest in het Caribisch gebied. *Fuikdag* is genoemd naar *Fuikbaai*; ook in het Papiaments wordt *Fuikdag* gebruikt. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

funchi (Joubert 2005; Dikke Van Dale; GB) gerecht bereid uit maïsmeel, water en zout (een soort polenta) dat vroeger het hoofdbestanddeel van de warme maaltijd in veel landen van het Caribisch gebied was, zoals aardappels in de Nederlandse keuken en rijst in de Chinese; ontleend aan Papiaments *funchi*. Elders in het Caribisch gebied wordt het ook genoemd *fungi*, *fungee*, *funji*, in het Amerikaans-Spaans *funche*. Al deze woorden zijn waarschijnlijk ontleend aan het Angolese Kimbundu *funji* ‘cassavemeel’ (OED).

funchi (h)asá (Joubert 2005) gebakken polenta; ontleend aan Papiaments *funchi (h)asá*, van **funchi** en *hasa* ‘bakken’, teruggaand op Portugees *assar*.

gaita (GB) een soort volksmuziek uit de Venezolaanse staat Zulia die van de indianen afstamt en in de jaren zestig op Aruba werd geïntroduceerd, aanvankelijk als kerstlied maar inmiddels ook over

andere thema's; ontleend aan Spaans, Portugees *gaita* 'fluit, doedelzak', waarschijnlijk ontleend aan Gotisch *gait* 'geit', omdat de doedelzak vaak gemaakt was van geitenhuid (Gómez de Silva 1985).

galiña (Joubert 2005) kip; ontleend aan Papiaments *galiña*, van Portugees *galinha* 'hen' (Kramer 2015).

garantiëkaart (GB) voor Europees-Nederlands *betaalpas*; waarschijnlijk een letterlijke vertaling van Papiaments *karta di garantia*. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

gareren (Wiel 2017) betrappen: *iemand gareren op een leugen*; vernederlandsing van Papiaments *gara* 'pakken, vastgrijpen', teruggaand op Spaans, Portugees *agarrar* (Kramer 2015), een afleiding van *garra* 'klauw', waarschijnlijk ontleend aan Arabisch *gharfa* 'handvol' (Gómez de Silva 1985).

garoshi (Joubert 2005) wagentje; ontleend aan Papiaments *garoshi*, teruggaand op Portugees *carroça* (Kramer 2015).

gasbom (Joubert 2005) fles, cilinder waarin gas wordt gedaan; ook Surinaams-Nederlands, en in het Europees-Nederlands verouderd (Van Donselaar 1989); in het Papiaments *bòm di gas*. In het moderne Europees-Nederlands heet het *gasfles* of *gascilinder*.

gebatieerd (De Valks 2017; Wiel 2017) verslaan (in sport): *Barcelona heeft Madrid bij het voetballen gebatieerd*; vernederlandsing van Papiaments *bati* 'verslaan, slaan', teruggaand op Portugees *bater*.

GevMin, gev.min. (Joubert 2005, ANW; GB) letterwoord van *gevolmachtigde minister*; Aruba, Curaçao en Sint-Maarten hebben in Nederland een *gevolmachtigde minister*, die samen met de Nederlandse ministers de *Rijksministerraad* vormen. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term. Ook in Washington hebben Curaçao en Aruba een *gevolmachtigde minister*.

gezag verkorting van Europees-Nederlands *gezaghebber*, gebruikt ter aanduiding van een gezaghebber en als aanspreekvorm.

goed gezakt (De Wiel 2017) lekker gesmaakt: *eten wat lekker heeft gesmaakt is goed gezakt en dan hoef je waarschijnlijk geen toetje meer want je buik is vol*. Vertaling van Papiaments *baha bon* 'goed gevallen', ook 'goed gesmaakt, lekker gesmaakt, goed bekomen'.

gozieren (Joubert 2005; Nooren 2009) grappend voor 'prat gaan op (iem. of iets)'; vernederlandsing van Papiaments *gosa* 'genieten, zich amuseren', teruggaand op Spaans *gozar*, van *gozo*, dat teruggaat op Latijn *gaudium* 'blijdschap'.

great (Rutgers 1988: 153) uitroep: blits, geweldig, fantastisch; gebruikelijk in het Papiaments en ontleend aan Engels *great* 'groot, goed, geweldig'.

guayabera (Joubert 2005) van oorsprong Cubaans overhemd met vier zakken dat los over de broek gedragen wordt; ontleend aan Amerikaans-Spaans *guayabera*, waarvan de herkomst onzeker is, misschien een afleiding van *guayaba* 'guave' of *guayabo* 'guaveboom' (OED), dat ontleend is aan Tupi *guajava*; de reden voor de naam zou dan zijn dat de vier zakken oorspronkelijk gebruikt werden om guaves in te vervoeren.

guiambo (Joubert 2005; GB), ook *yambo*, *jambo* soort hibiscus (*Abelmoschus esculentus*) waarvan de doosvrucht als groente gegeten wordt en gebruikt wordt om soep van te maken; ontleend aan Papiaments *guiambo* en verkort *yambo*. Waarschijnlijk teruggaand op Portugees en Spaans *quingombo*, dat is ontleend aan Angolees *kingombo*, van *ngombo* met het normale Bantu-voorvoegsel *ki-*; het woord is in het Caribisch-Engels terechtgekomen als *gumbo* (OED). Zie ook *okrasoep*.

guy (Wiel 2007) kerel, vent: *die guy is pret* 'dat is een leuke vent'; ontleend aan Engels *guy*, in het Papiaments *gai*.

hesus (Joubert 2005) tussenwerpsel 'jeetje, jezus'; ontleend aan Papiaments *hesus*, teruggaand op Spaans *Jesús*, Portugees *Jesus* of Nederlands *Jezus*.

high flying park samenkomstplek voor en door jongeren gebouwd op braakliggende terreinen langs de openbare weg met vrolijk versierde jeugdhuizen, stoelen en meestal afgedankte fauteuils en banken. De jongeren komen er bij elkaar, maken muziek en gebruiken ook wel drugs. De jeugdhuizen dateren uit de jaren zestig, en ze kregen in het Antilliaans-Nederlands en Papiaments de semi-Engelse naam *high flying park*, waarbij *high flying* een verwijzing was naar het liedje 'Flying High' door Country Joe & The Fish uit 1967, dat de gemoedsgesteldheid na het nemen van LSD ('high zijn') bezong. In de jaren negentig verdwenen ze, maar vanaf 2010 worden ze opnieuw ingericht en worden ze weer populair.

hofje (Joubert 2005), ook *hòfi* (GB), boomgaard, in het bijzonder met hoge vruchtbomen; in het Europees-Nederlands oorspronkelijk 'omheind stuk grond beplant met bloemen en gewassen', in het

Antilliaans-Nederlands heeft het woord een specifieke betekenis gekregen; *hòfi* is de Papiamentse vorm, ontleend aan Nederlands *hofje* (Van der Sijs 2010).

Hollandplane (verouderd) vliegtuig naar of van Nederland, zie *plane*.

hòmber (Joubert 2005; Vervoorn 1976; GB) aanspreekvorm voor een man; ontleend aan Papiaments *hòmber*, teruggaand op Spaans *hombre*.

hopi plakka (Joubert 2005) ‘veel geld’; ontleend aan Papiaments *hopi plaka*, dat teruggaat op Nederlands *hoop* en *plak* ‘muntstuk’ (Van der Sijs 2010), zie *plaka*. *Hopi* ‘erg, veel’ wordt ook gebruikt in de Nederlandse straattaal.

hulpbestuurskantoor (GB) kantoor waar klanten hun rekeningen van utiliteitsbedrijven kunnen betalen, waarbij het hulpbestuurskantoor fungeert als een buitenkassier; de door het hulpbestuurskantoor geïnde gelden worden dezelfde of uiterlijk de volgende werkdag op de bankrekeningen van de utiliteitsbedrijven gestort. Het is samengesteld uit *hulp* en *bestuurskantoor* en vergelijkbaar met het verouderde Nederlandse *hulpkantoor* voor modern Europees-Nederlands *bijkantoor*, *filiaal*. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

indju (Joubert 2005; Vervoorn 1976; Dikke Van Dale) soort grote acaciaboom met bleekgele peulen (*Prosopis juliflora*); ontleend aan Papiaments *indju*, dat wellicht via het Spaans is ontleend aan Quechua *inga*; *indju* wordt ook gebruikt in Nicaragua en Yucatán (Van Buurt & Joubert 1997; Van Buurt 2014).

infrou (Joubert 2005) soort schijfcaactus met doornen (vooral *Opuntia wentiana*, ook wel andere *Opuntia* sp.); ontleend aan Papiaments *infrou*, ontleend aan Nederlands *juffrouw* (volgens Van Putte 2016 via de Oost-Vlaamse vorm *iefrou/iefrau* ‘juffrouw’). Deze cactussoort wordt op Curaçao ook aangeduid met *Spaanse juffer* ‘Spaanse juffrouw’ (Van Buurt 2014). *Juffer* wordt in het Nederlands vaker gebruikt in plantnamen, denk aan *juffertje-in-t-groen* ‘boterbloemachtig sierplantje’, *juffertjes in 't hemd* (dialect) ‘sneeuwkllokje’ en *naakte juffers* ‘herfsttijloos’, en *Spaans* verwijst in de naam dan misschien naar het feit dat het gaat om een overzeese plant. *Infrou* is de normale naam op Curaçao; op Aruba en Bonaire is *tuna*¹ gebruikelijker (Van Buurt & Joubert 1997 *tuna*).

IPKO (ANW; GB), letterwoord van *Interparlementair Koninkrijksoverleg*, de overlegstructuur van de parlementen van de landen van het Koninkrijk, die in beginsel tweemaal per jaar plaatsvindt; tot 2006 werd de bijeenkomst het *Contactplan* genoemd, van 2006 tot 2010 *Parlementair Overleg Koninkrijksrelaties* (POK). Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, gebruikt op de Antillen en in Nederland.

isora (Joubert 2005) soort sierheester (*Ixora* sp.) met bloemetjes; ontleend aan Papiaments *isora*, dat ontleend is aan het Spaans, dat op zijn beurt ontleend is aan de wetenschappelijke Latijnse naam *Ixora*. *Ixora* is een verhaspeling van *Iswāra*, de naam waaronder op Ceylon de hindoeïstische godheid Çiwa wordt vereerd; de bloemen van *Ixora* worden op Ceylon gebruikt bij het brengen van offers aan deze godheid (*Etymologiebank*). De plant heet in het Surinaams-Nederlands *fajalobi* en in het Sranantongo *fayalobi*, letterlijk *faya lobi* ‘vurige liefde’: de naam verwijst naar de vuurrode soort; het is de nationale bloem van Suriname. De plant is door Hindoestanen uit Azië meegenomen naar Suriname.

jaja, yaya (Joubert 2005; Vervoorn 1976) aanspreekvorm voor kindermisje, baboe; ontleend aan Papiaments *yaya*. Het is ontleend aan het op de Filippijnen gesproken Tagalog *yaya*, dat ontleend is aan Spaans *aya* (ook Portugees *aia*) ‘kindermisje, gouvernante’, teruggaand op Latijn *avia* ‘grootmoeder’ (Da Cunha 1986; Corominas 1983: *ayo*). Het woord *yaya* komt ook voor in het Aziatisch Engels. De Portugezen hebben het woord *aia* naar India gebracht, van waaruit het zich heeft verspreid naar andere talen (OED).

joe (Joubert 2005; Vervoorn 1976; Nooren 2009; Wiel 2017) tussenwerpsel: in uitroepen, in de betekenis ‘man!’, ook: *ai joe* ‘ach kind’; ontleend aan Papiaments *ai, yu* ‘kind’, ook *yiu*, teruggaand op Spaans *hijo* ‘zoon’ (Kramer 2015).

joe di Kòrsou zie *yu di Kòrsou*.

jonkuman (Joubert 2005; Vervoorn 1976) aanspreekvorm voor een jongeman; ontleend aan Papiaments *yònkuman*, dat weer is ontleend aan Nederlands *jongeman* (Van der Sijs 2010).

juana (Joubert 2005; Vervoorn 1976) groene leguaan (*Iguana iguana*); ontleend aan Papiaments *yuana*, ontleend aan Arowaks *yuana*, dat in het Spaans als *iguana* is overgenomen (Van Buurt & Joubert 1997; Van Buurt 2014).

juice, ook *djus* (Wiel 2017; ANW), vruchtensap: *de yùfrou bij de snèk verkoopt ook juice*; ontleend aan Engels *juice* ‘sap’ respectievelijk Papiaments *djus*.

- jump-in** (GB) feest tijdens carnaval op gesloten locatie met dj's en livebands; teruggaand op het Engelse *to jump in* 'erin springen, erbij komen, zich erbij voegen', Papiaments *jump* 'hossen en springen tijdens carnaval', *a jump up* 'hospartij tijdens carnaval'.
- kabaron** (Joubert 2005) garnaal; ontleend aan Papiaments *kabaron*, teruggaand op Spaans *camarón* (Kramer 2015), oorspronkelijk de vergrotende vorm van *camaro*, van Latijn *cammarus* 'zeekrab, kreeft'.
- kabriet** (Joubert 2005; Vervoorn 1976; GB) geit; ontleend aan Papiaments *kabritu*, teruggaand op Spaans *cabrita* of Portugees *cabrito* 'geitje', een afleiding van Latijn *capra* 'vrouwelijke geit'. Volgens Van Putte (2016) in het Papiaments geleend via het Zeeuws-Vlaamse *kabriet*.
- kachu, cachu** (Joubert 2005; Vervoorn 1976; Dikke Van Dale; GB) soort blaasinstrument, vervaardigd van een hoorn; ontleend aan Papiaments *kachu*, teruggaand op Spaans, Portugees *cache* 'stuk, deel van iets', in het Amerikaans-Spaans gebruikt voor 'hoorn van een dier' (Kramer 2015). Zie ook *seú*.
- kadushi** (Joubert 2005; Dikke Van Dale) soort grote zuilcactus (*Cereus repandus*) die als groente of soep gegeten wordt; ontleend aan Papiaments *kadushi*, teruggaand, misschien via Venezolaans-Spaans *caduchi* (Kramer 2015), op Arowaks *caduchi*, waarmee oorspronkelijk de vrucht van de cactus werd aangeduid (Van Buurt & Joubert 1997).
- ka'i òrgel** (GB), ook **kaha di òrgel**, klein straatorgel of cilinderpiano met dansstukken, dat naar een ouder Europees voorbeeld door orgelbouwer Serapio Pinedo (1922) op Curaçao werd gebouwd en dat populair is omdat het gemakkelijk te vervoeren is en geschikt voor dansfeesten waar geen geld of ruimte is voor een heel dansorkest; het is geregistreerd als immaterieel cultureel erfgoed; ontleend aan Papiaments *kaha di òrgel*, van Papiaments *kaha* 'kist, doos, cilinder', dat teruggaat op Spaans *caja*, en *òrgel*, dat is ontleend aan Nederlands *orgel* (Van der Sijs 2010).
- kakkerlak** (Van der Sijs 2005; GB; Dikke Van Dale; ANW) soort insect; ontleend, waarschijnlijk via Portugees *caca-lacca*, aan een inheemse taal in de Cariben: het woord is oud en komt voor in de hier onafhankelijk van elkaar ontstane creooltalen Papiaments *kakalaka*, Sranantongo *kakalaka*, Berbice-Nederlands *kakalaka* en Negerhollands *kakalaka* (Den Besten 1992). Het woord is volksetymologisch aangepast.
- kalbas largu** (Joubert 2005) vrucht van een soort klimplant (*Lagenaria siceraria*) die gestoofd wordt om als groente gegeten te worden; ontleend aan Papiaments *kalbas largu*, waarvan het eerste lid is ontleend aan Nederlands *kalebas* of Spaans *calabaza*, en het tweede lid aan het Spaanse *largo* 'lang'.
- kaminata** (GB) wandeltocht; ontleend aan Papiaments *kaminata*, teruggaand op Spaans *caminata*, van *caminar* 'wandelen', een Keltisch woord (Gómez de Silva 1985).
- karawara, karawara di mondi** (Joubert 2005) soort boom (*Cordia alba*); ontleend aan Papiaments *karawara di mondi*; *karawara* gaat, via Spaans *carawara*, terug op Arowaks *coahara*, *cautaro* (Van Buurt & Joubert 1997). *Di mondi* betekent 'van de wildernis, van het woud', teruggaand op Spaans *monte* 'woud, bos, wildernis, bosschage' (eerder 'bergwoud' en oorspronkelijk 'berg'; een betekenis die in het Spaans nog steeds gebruikelijk is) (Kramer 2015).
- karawara spañó** (Joubert 2005) soort boom (*Cordia sebestena*); ontleend aan Papiaments *karawara spañó*, letterlijk 'Spaanse karawara', dit is een ingevoerde plant die uit de noordelijke West-Indische eilanden afkomstig is en oorspronkelijk niet de naam *karawara* had (Van Buurt & Joubert 1997).
- karikari** (Joubert 2005) gebakken, fijngemalen haaienvlees; ontleend aan Papiaments *karikari*. Het gerecht is afkomstig van de Filippijnen, waar het gebruikt wordt voor stoofpot met allerlei vleessoorten maar ook met allerlei vissoorten waaronder de haai; de naam voor het gerecht is afkomstig van het op de Filippijnen gesproken Tagalog, waar het gerecht *kare-kare* of *kari-kari* heet (OED).
- karkó, carcó** (Joubert 2005; Vervoorn 1976; Dikke Van Dale; GB) eetbare zeeslak die huist is een mooie, grote schelp, ook *karkóvangst*; ontleend aan Papiaments *karkó*, samengetrokken uit Spaans *caracola* 'schelp van een zeeslak'; het woord is ook, via het Spaans en Frans, in het Europees-Nederlands geleend als *caracole* als naam voor de 'wijngaardslak'; zie ook *kinkhoorn* en *seú*.
- karni stobá** (Joubert 2005) gestoofd vlees; ontleend aan Papiaments *karni stobá*, teruggaand op Spaans, Portugees *carne* 'vlees' en Nederlands *stoven* (Van der Sijs 2010).
- karpap** (Joubert 2005; Dikke Van Dale; GB; ANW) teek, ook *karpattenziekte*; ontleend aan Papiaments *karpata*, teruggaand op Portugees *carrapato*, van voor-Romaanse herkomst (Da Cunha 1986). De zaadjes van de plant *Ricinus communis* lijken veel op een teek, en vandaar dat de plant in het Papiaments (*mata di*) *karpata* genoemd wordt, letterlijk 'karpatten(plant)', dus 'teken(plant)'.
- kashu (di) kashipete/kashupete** (GB) cashewnoot, vooral in *bolo di kashipete* 'Antilliaanse cashewnotentaart'; ontleend aan Papiaments *kashipete*, *kashupete* 'cashewnoot'. Het eerste deel is de

boomnaam *kashu*; dit *kashu* gaat, net als Frans *acajou*, Portugees (*a*)*caju*, Engels *cashew*, terug op Tupi *acajú* (Van Buurt & Joubert 1997).

kashu (di Sürnam) (Joubert 2005) soort boom (*Syzygium smaragnense*) die roze vruchten geeft; ontleend aan Papiaments *kashu (di Sürnam)* ‘Surinaamse cashew’. De vrucht heet in Suriname *Curaçaose appel*, in Indonesië *jambu air*, letterlijk ‘waterappel’. De *kashu (di Sürnam)* stamt uit Zuidoost-Azië en de vruchten lijken op die van de cashewnoot, *kashu (di) kashipete (Anacardium occidentale)* en worden daarom *kashu* genoemd, maar de bomen zijn niet aan elkaar verwant (Van Buurt & Joubert 1997).

kaskabel (GB) inheemse giftige Arubaanse ratelslang; ontleend aan Papiaments *kaskabel*, dat teruggaat op Spaans *cascabel* ‘ratelslang’, oorspronkelijk ‘belletje’, dus de slang zal genoemd zijn naar het geluid dat hij maakt.

keds, kets (Rutgers 1988: 153; Joubert 2005; Dikke Van Dale; Wiel 2017; GB) gymshoel, meervoud *kedsen, ketsen*; ontleend aan Papiaments *kèts*, genoemd naar het Amerikaanse merk Keds.

kenepa, kenepaboom (ANW; GB) grote tropische vruchtboom (*Melicocca bijuga*); ontleend aan Papiaments *kenepa*, dat direct ontleend is aan Tupi *quenepa*. Het woord is uit het Tupi ook geleend door het Amerikaans-Spaans, als *quenepo* voor de vrucht en *quenepa* voor de boom (Kramer 2015). In het Surinaams-Nederlands heten boom en vrucht *knippa*, de boom ook *knippaboom* (Van Donselaar 1989), in het Sranatongo *knepa*.

keshi yená (Joubert 2005) gerecht bestaande uit uitgeholde rode edammer met kip, vlees of visvulling of met gesmolten kaas; ontleend aan Papiaments *keshi yená*, letterlijk ‘gevulde kaas’, ontleend aan Nederlands *kaas*, vroeger ook *kees*, waarbij de klinker ook beïnvloed kan zijn door Spaans *queso* ‘kaas’ (Kramer 2015) of Portugees *queijo*, en *yená* ‘gevuld’, van *yena* ‘vullen’, teruggaand op Spaans *llenar*.

kesío (Joubert 2005) soort pudding, een traditioneel dessert van gecondenseerde melk, eieren en karamel; ontleend aan Papiaments *kesio*, teruggaand op Latijns-Amerikaans Spaans *quesillo*, een afleiding van Spaans *queso* ‘kaas’.

kets (GB) zie *keds*.

keuringslokaal (GB) officieel kantoor waar auto’s worden gekeurd en worden voorzien van een keuringskaart; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, niet voorkomend in Europees-Nederlands.

kibrahacha (Joubert 2005; Vervoorn 1976; GB) bepaalde boom (*Aspidosperma quebracha*); ontleend aan Papiaments *kibrahacha*, letterlijk ‘bijlbreker’, een samenstelling van *kibra* ‘breken’, teruggaand op Spaans, Portugees *quebrar* (Kramer 2015) en *hacha* ‘bijl’, teruggaand op Spaans *hacha*, omdat het hout van de boom zo hard is dat een bijl erop kan breken.

kiemen (Nooren 2009; De Valk 2016; Wiel 2017) branden: *de zon kiemt*; vernederlandsing van Papiaments *kima* ‘branden’, teruggaand op Portugees *queimar* (Kramer 2015) of Spaans *quemar*.

kiesverordening (ANW; GB) bepalingen betreffende het kiesrecht en de verkiezingen van de leden van de Staten van Aruba, Curaçao en Sint-Maarten; in deze vorm ook gebruikt in het Papiaments; zie ook *eilandsverordening, landsverordening*. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

kinderparade (ANW; GB), optocht van basisscholieren tijdens het Curaçaose carnaval; zie *parade*.

kinkhoorn (Joubert 2005) oude benaming voor de eetbare zeeslak *Strombus gigas*, nu meestal *karkó* of *karko* genoemd; *kinkhoorn* is een Nederlandse naam, maar wordt in Nederland voor een andere zeeslak gebruikt, een die inheems is in de Noordzee.

kinsena (GB) periode van 14 dagen, een eenheid die vooral wordt gebruikt bij de uitbetaling van lonen en bij opzegtermijnen, ook: loon dat om de twee weken wordt uitbetaald; ontleend aan Papiaments *kinsena*, van Spaans *quincena*, van *quince* ‘vijftien’.

kipashi (GB) lang rechthoekig brood; ontleend aan Papiaments *kipashi*, ook *pan kipashi* (*pan* is brood), de herkomst van *kipashi* is onbekend.

kiut (GB) beeldig, schattig; ontleend aan Papiaments *kiut*, dat teruggaat op het Engelse *cute*; wordt in het Antilliaans-Nederlands ook wel eens op zijn Engels geschreven als *cute* (in die vorm is het woord ook bekend in het Europees-Nederlands).

klapchi (GB) klappertje, rotje; ontleend aan Papiaments *klapchi*, dat teruggaat op Nederlands *klappertje* (Van der Sijs 2010).

knoek (De Palm 1969: 63; Joubert 2005; Vervoorn 1976; Dikke Van Dale; GB) platteland; ontleend aan Papiaments *kunuku* ‘platteland, buitendistricten, akkerland, plantage’, direct ontleend aan Arowaks, Taino *kunuku* ‘bebouwde akker’ (Van Buurt & Joubert 1997). De betekenis van het woord is in het Papiaments verruimd tot ‘platteland’ (in tegenstelling tot stad) en ‘plantage’. Het woord is

- ook door het Venezolaans-Spaans uit het Arowaks of Taino geleend, als *conuco* ‘kleine groentetuin’ (Kramer 2015). Het woord *knoek* ‘afgelegen oord’ is al geruime tijd in gebruik bij de Koninklijke Marine (Harmsen 1991; Van der Sijs 2005). Het wordt ook gebruikt in de Nederlandse straattaal.
- kobrereren** (De Valk 2016; Wiel 2017) innen: *salaris, onderstand kobrereren*; vernederlandsing van Papiaments *kobra* ‘innen’, van Spaans *cobrar*.
- kòffi** (Joubert 2005) koffie; ontleend aan Papiaments, dat teruggaat op Nederlands *koffie* (Van der Sijs 2010).
- kokada** (Joubert 2005) soort snoepgoed bereid uit geraspt kokosvlees en suiker; ontleend aan Papiaments *kokada*, teruggaand op (Amerikaans-)Spaans *cocada*, een afleiding van Papiaments *koko*, Spaans *coco* ‘kokosnoot’ dat, net als Nederlandse *kokos*, teruggaat op het Portugese *coco* (*Etymologiebank*).
- kònkòmber chikí** (Joubert 2005) West-Indische komkommer (*Cucumis anguria*); ontleend aan Papiaments *kònkòmber chikí*, waarvan *kònkòmber* is ontleend aan Nederlands *komkommer* (Van der Sijs 2010) en *chikí* is ontleend aan Spaans *chiquito*, dat weer afgeleid is van *chico*, alle twee ‘klein’.
- konvooi** (De Valk 2016) bus: *vervoerd worden in een konvooi*; de betekenis is ontleend aan het Papiamentse *konvoi* ‘bus’, ook ‘konvooi’, dat teruggaat op Nederlandse *konvooi*. Het woord *konvoi* is in het Papiaments ingevoerd toen een aantal grote autobussen in de Tweede Wereldoorlog in konvooi naar het eiland werd gebracht. Hierdoor kreeg het woord ook de betekenis ‘bus’.
- koraal** (De Palm 1969: 64; Joubert 2005; Vervoorn 1976; De Valk 2016) omheinde ruimte bij een huis: *je auto in de koraal zetten* (parkeren), *kabrieten, die in de koraal kuieren*; ontleend aan Papiaments *kurá* ‘tuin, erf, kraal’, dat teruggaat op Portugees *curral, corral* ‘omheinde ruimte voor vee’, een afleiding van Latijn *currere* ‘lopen’; het Portugese woord is ook overgenomen door Nederlanders in Zuid-Afrika en Indonesië als *kraal*.
- koredor** (GB) strandboulevard op Curaçao waar gewandeld en gejogd wordt; ontleend aan Papiaments *koredor*, dat teruggaat op Spaans *corredor* of Nederlands, Engels *corridor*, allemaal ‘gang, galerij’.
- kotex** (Rutgers 1988: 153) voor maandverband in het algemeen, Papiaments *kotèks*; in het Europees-Nederlands is het een merknaam.
- Kranshi** (Joubert 2005, ANW; GB) Burgerlijke Stand op Curaçao, ook in een samenstelling als *Kranshigebouw*; ontleend aan Papiaments *kranshi*, dat teruggaat op het Nederlandse *kransje*. Oorspronkelijk zetelde in het gebouw waar later de Burgerlijke Stand werd gevestigd de vereniging voor protestantse dames ‘Eendracht maakt Macht’, in 1899 opgericht door de domineesdochter Marie van den Brink en in de volksmond *dameskransje* genaamd, in het Papiaments verkort tot *kranshi*. De naam bleef bestaan toen omstreeks 1940 de Burgerlijke Stand in het pand werd ondergebracht, en is inmiddels de algemene benaming voor Burgerlijke Stand geworden, ook nadat die al een paar keer is verhuisd naar andere panden. Zo vermeldde Curaçao.Nu op 4 juni 2018: ‘Geen paspoort vandaag bij Kranshi’.
- krioyo, krioyogerecht** (GB) de Curaçaose keuken (in het Papiaments *Kuminda krioyo*) en de traditionele maaltijden daarvan; ontleend aan Papiaments *krioyo*, eigenlijk ‘creools’, van Spaans *criollo*, van *crio* ‘zuigeling’, afgeleid van *criar* ‘kweken, opvoeden’. In het Spaans kreeg *criollo* de betekenis ‘iemand die in de kolonie is geboren uit van elders afkomstige ouders’, later ‘de in West-Indië geboren nakomelingen van Afrikaanse slaven’ (*Etymologiebank*).
- kuarta** (GB) viersnarig muziekinstrument, lijkend op een ukelele; ontleend aan Papiaments *kuarta*, in Venezuela *cuatro*, van Spaans *cuatro* ‘vier’, vanwege het aantal snaren; het instrument is afkomstig uit Latijns-Amerika (Allsopp 1996).
- kunukero** (GB) boer, plattelander; ontleend aan Papiaments *kunukero*, afgeleid van *kunuku* ‘platteland’, zie *knoek*.
- kunuku** (GB) zie *knoek*.
- kunukuhuisje** (GB) plattelandshuisje, voormalige slavenwoning, in het Papiaments: *kas di kunuku*; van Papiaments *kas* ‘huis’ (Spaans *casa*) en *kunuku* ‘platteland’, zie *knoek*.
- kustwachtcutter** (GB) snel motorschip speciaal gebouwd voor de kustwacht rond de Antillen om drugssmokkel op zee tegen te houden; van Nederland *kustwacht* en Engels *cutter* ‘kotter’. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.
- kwihí, kwihiboom** (Joubert 2005; Vervoorn 1976; GB) bepaalde boom (*Prosopis juliflora*); ontleend aan Papiaments *kuigi, kuihi*, dat de Arubaanse benaming is voor de boom, ontleend, misschien via het Spaans, aan Arowaks *qui, cuida, cují*; de naam komt ook voor in Nicaragua en Yucatán (Van Buurt & Joubert 1997; Van Buurt 2014). Op Curaçao heet de boom *indju*.

- ladronchi** (Wiel 2017) verloopstekkerkje: *neem een ladronchi mee*; ontleend aan Papiaments *ladronchi*, dat teruggaat op het Nederlandse *ladertje*.
- lamoenchiwater** (Joubert 2005; Vervoorn 1976; GB), **lamunchiwater** (GB) limoensap; letterlijke vertaling van het Papiamentse *awa di lamunchi* ‘water van limoen’, vandaar ‘limoensap’. *Lamunchi* is ontleend aan Nederlands *limoentje* (Van der Sijs 2010; Kramer 2015).
- landhuis** (Joubert 2005) plantagewoning (van de oorspronkelijke blanke eigenaars), met in het Antilliaans-Nederlands een van het Europees-Nederlands afwijkende betekenis.
- landsbelasting** (GB; ANW) de belastingdienst van de eilanden Aruba, Curaçao en Sint-Maarten; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, in Europees-Nederlands *rijksbelasting* genaamd.
- landsbegroting** (ANW; GB) de begroting van de eilanden Aruba, Curaçao en Sint-Maarten; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, in Europees-Nederlands *rijksbegroting* genaamd.
- landsbemiddelaar** (Joubert 2005; Dikke Van Dale; ANW; GB) door de overheid van Aruba, Curaçao en Sint-Maarten benoemde ambtenaar die verantwoordelijk is voor het bewaken, handhaven, bevorderen en herstellen van de arbeidsrust en vrede in de private sector; in het Papiaments *mediador di gobièrnu sentral*. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, een in Nederland onbekende functie.
- landsbesluit** (ANW; Dikke Van Dale; GB) besluit uit naam van de gouverneur van Aruba, Curaçao of Sint-Maarten dat wordt medeondertekend door een of meer ministers die er verantwoordelijkheid voor dragen; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, vergelijkbaar met het Nederlandse (*klein*) *koninklijk besluit*. Een landsbesluit dat algemeen verbindende rechtsnormen bevat, wordt een *landsbesluit, houdende algemene maatregelen* (ofwel *landsbesluit h.a.m.*) genoemd, vergelijkbaar met de Nederlandse *algemene maatregel van bestuur*. De term *landsbesluit* werd geïntroduceerd in de interim-regelingen voor Suriname en de Nederlandse Antillen van 1949/1950. Voordien sprak men van een *besluit van de gouverneur*.
- landsexamen** (ANW; GB) schoolexamen dat vanwege het landsbestuur van Aruba, Curaçao en Sint-Maarten wordt afgenomen; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, hetzelfde als *staatsexamen* in het Europees-Nederlands.
- landskind** (GB) iemand die geboren is op een van de eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen, in het Papiaments *yu di tera* ‘kind van het land’, Arubaans *yi di tera*; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term; vergelijk *eilandskind* en *yu di Kòrsou*.
- landsloten** loterijloten uitgegeven door de regering van Curaçao; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, hetzelfde als *staatsloten* in het Europees-Nederlands.
- landsloterij** (GB) organisatie die loterijloten ofwel *landsloten* verkoopt, eigendom van de regering van Curaçao; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, hetzelfde als *staatsloterij* in het Europees-Nederlands.
- landsontvanger** (GB) centrale belastingdienst van Curaçao; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term; zie *eilandsontvanger*.
- landsoverheid** (GB) overheid die het bewind voert over Aruba, Curaçao respectievelijk Sint-Maarten; elk van de drie autonome landen heeft een eigen landsoverheid. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, hetzelfde als *rijksoverheid* in het Europees-Nederlands.
- landslab, landslaboratorium** (GB) het officiële laboratorium voor de Volksgezondheid op Curaçao, vergelijkbaar met het Nederlandse *Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)*. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.
- landspakket** samenhangend programma van hervormingen voor Aruba, Curaçao en Sint-Maarten; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.
- landsverordening** (ANW; GB) een Arubaanse, Curaçaose en Sint-Maartense vorm van wetgeving, aangenomen door de regering en het parlement tezamen en met dezelfde kracht als een *wet* in Nederland. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, die tot de onafhankelijkheid in 1975 ook gebruikt werd in Suriname. De term werd ingevoerd bij de inwerkingtreding van de Wet op de Staatsinrichting van Curaçao en de Wet op de Staatsinrichting van Suriname op 1 april 1937 ter vervanging van de oudere benaming *koloniale verordening*. Zie *eilandsverordening, kiesverordening*.
- leerplichtbrigade** (GB) overheidsdienst die toezicht houdt op het onderwijs; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, hetzelfde als *onderwijsinspectie* in het Europees-Nederlands.
- leguanenkwekerij** (GB) het fokken van leguanen voor het vlees. Het Antilliaans-Nederlands gebruikt *kweken* voor Europees-Nederlands *fokken*. Zie *leguanensoep*. In Suriname wordt de leguaan *boomkip* genoemd vanwege de overeenkomst in smaak met kippenvlees.

- leguanensoep** (ANW; GB) soep getrokken van leguaan. De groene leguaan (*Iguana iguana*), die op Curaçao inheems is, is geen beschermde diersoort: er leven heel veel leguanen in bomen in woonbuurten en in het bos. Hij valt wel onder het CITES-verdrag (Convention on International Trade in Endangered Species of wild flora and fauna), waardoor hij niet zonder vergunning mag worden uitgevoerd. De Antillenleguaan (*Iguana delicatissima*), die op Sint-Eustatius voorkomt, is wel wettelijk beschermd en mag dus niet meer gevangen worden. Door veel eilandbewoners worden leguanen als een delicatessen beschouwd, en ze zijn met name onder mannen op de Antillen zeer geliefd omdat het eten van hun vlees wordt gezien als een natuurlijke vorm van Viagra; de gedachte berust op het feit dat de leguaan twee geslachtsdelen heeft. Zie ook *sòpi di yuana*.
- LGO** (GB) letterwoord van *Landen en Gebieden Overzee*: Bonaire, Sint Eustatius en Saba vormen een onderdeel van de associatieregeling Landen en Gebieden Overzee (LGO) en hebben daarom een gunstig douanerechtentarium in de Europese Unie. Ook in samenstellingen als *LGO-land*, *LGO-status* etc. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term; in Nederland staat *LGO* voor *Laboratorium voor Geneesmiddelenonderzoek*.
- lionfish** (Dikke Van Dale; GB) koraalduivel; ontleend aan Caribisch-Engels *lion-fish*, misschien zo genoemd vanwege zijn gevaarlijke, giftige stekels (Allsopp 2003).
- loterijbaas** (Joubert 2005; GB) eigenaar van een *loterijkantoor*; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term die in deze betekenis niet voorkomt in het Europees-Nederlands.
- loterijkantoor** (GB) gebouwte waar *landsloten* worden verkocht; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term die in deze betekenis niet voorkomt in het Europees-Nederlands.
- loterijvergunninghouder** (Joubert 2005), **loterijhouder** (GB), bezitter van toestemming om *landsloten* te verkopen; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term die in deze betekenis niet voorkomt in het Europees-Nederlands.
- loterijverkoper, lotjesverkoper** (ANW; GB) iemand die *landsloten* verkoopt; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term die in deze betekenis niet voorkomt in het Europees-Nederlands.
- lumpia** (Joubert 2005) loempia; ontleend aan Papiaments *lumpia*, dat teruggaat op Nederlands *loempia* (Van der Sijs 2010), waarvan naam en gerecht via Indonesië bekend zijn geworden.
- macamba, makamba** (Joubert 2005; Vervoorn 1976; Dikke Van Dale) Nederlander, ook pejoratief gebruikt, ‘een echte Hollander of Hollandse’; ontleend aan Papiaments *makamba*. Het woord gaat terug op Portugees *macamba* ‘onder tot slaaf gemaakten de naam waarmee ze hun lotgenoten aanspraken die werkten op dezelfde plantage of in dienst stonden van dezelfde baas’ (Da Cunha 1987), dat is ontleend aan een Afrikaanse Bantoetaal, Ki-mbundu, waar *makamba* een aanspreekvorm is, letterlijk ‘mijn vriend’ en vergelijkbaar met een Franse aanspreekvorm als *mon ami* of Spaans *compadre* (De Haas 2011). In het Papiaments werd het woord gebruikt tegen alle medewerkers van een plantage, zowel zwarte als witte; vervolgens werd het toegespitst op de bevoorrechte witte klasse, en daarna gebruikt voor ‘Nederlander’ (Kramer 2015).
- magdalena** (Joubert 2005; Vervoorn 1976) soort sierplantje (*Catharanthus roseus*); ontleend aan Papiaments *magdalena*, een Spaanse meisjesnaam.
- mahokboom** (Dikke Van Dale) voor Europees-Nederlands *mahonieboom* (*Swietenia mahagoni*); ontleend aan Papiaments *palu di mahòk* (*palu* is ‘boom’) dat, waarschijnlijk via het Engelse *mahogany* (of de daarop teruggaande Europees-Nederlandse vorm *mahonie*) ontleend is aan Arowaks of Lucayo *mahagoni* (Van Buurt & Joubert 1997).
- mai, machi** (Joubert 2005; Vervoorn 1976) aanspreekvorm voor moeder; ontleend aan Papiaments *mai, machi*, teruggaand op Portugees *mae* ‘moeder’.
- makaprein, makaprùim** (Joubert 2005) soort pruim (*Spondias purpurea*); ontleend aan Papiaments *makaprein*, op Aruba *makaprùim*: *prein* en *prùim* zijn ontleend aan Nederlands *pruim* (Van der Sijs 2010). Het eerste lid vinden we ook in Jamaicaans Engels *macaw* ‘soort palm en vrucht daarvan’ (Allsopp 1996), waarvan de herkomst onzeker is, waarschijnlijk teruggaand op een inheemse taal, vergelijk Arowak *mocaya, macoya*, en Tupi *macá palm* (OED). Andere namen zijn *Jamaica Plum* of *ciruela* (Spaans for ‘pruim’).
- mansaliña** (Joubert 2005; GB) soort boom met giftige vruchten (*Hippomane mancinella*), ook *mansaliñabos*; ontleend aan Papiaments *mansaliña*, dat op zijn beurt is ontleend aan Spaans *manzanilla* ‘appeltje’ met de verkleiningsuitgang *-illa* van *manzana* ‘appel’. De zeer giftige vruchten van de boom lijken namelijk op rijpe gele appeltjes. Overigens wordt het woord *manzanilla* in het Spaans meestal voor kamille. De Europees-Nederlandse naam is *manzanillaboom*.
- maraca** (Joubert 2005; Vervoorn 1976) sambabal; ontleend aan Papiaments *maraka* ‘rammelaar, ratel, sambabal’, ontleend aan Tupí-Guarani *maracá* ‘muziekinstrument bestaande uit een kleine kalebas

waardoor een stok is gestoken' (Van Buurt & Joubert 1997). Het woord komt ook voor in het Sranantongo en Surinaams-Nederlands als *maraka*.

maribomba (De Palm 1969: 64; Joubert 2005; Vervoorn 1976; Dikke Van Dale; GB) wesp: *een maribomba heeft moeder gestoken*; ontleend aan Papiaments *maribomba*, uit Braziliaans-Portugees *marimbondo*.

mariku (GB) homoseksueel, homo; ontleend aan Papiaments *mariku*, teruggaand op Spaans *maricón* 'verwijfde man', en 'homoseksueel', met het versterkende achtervoegsel *-on* afgeleid van *marica* 'verwijfde man', van de vrouwen naam *Maria* met het verkleiningsachtervoegsel *-ica* (OED).

masbangu (GB) soort horsmakreel (Selar crumenopthalmus); ontleend aan Papiaments *masbangu*, dat teruggaat op Nederlands *marsbanker* (Van der Sijs 2010) vanwege de gelijkenis (het is echter een andere soort, namelijk *Trachurus* (*Caranx*) *trachurus*); de marsbanker is genoemd naar de bank bij het Marsdiep, een zeegat tussen Den Helder en Texel waar de vis in het verleden overvloedig voorkwam (*Etymologiebank*).

matti (Joubert 2005) bijnaam van Surinamers; ontleend aan Papiaments *mati*, overgenomen uit Surinaams-Nederlands *mati* 'vriend, vriendin', ook 'lesbienne' (Van Donselaar 1989), ontleend aan Sranantongo *mati*.

megapier (GB) grote pier in de wateren van Curaçao voor het aanleggen van grote (cruise)schepen; een eigen vorming van *pier* 'havendam' (dat het Nederlands in de 19de eeuw ontleend heeft aan het Engels *pier*) en *mega-* 'zeer groot' (van het Griekse *megas*); overgenomen in het Papiaments als *megapir*.

mispel (De Palm 1969: 61; Joubert 2005) mierzoete vrucht van de sapotilleboom (*Achras zapota*); de vrucht lijkt op de Nederlandse *mispel*, maar dit is een andere soort: *Mespilus germanica*.

mondi (De Palm 1969: 64; Joubert 2005; Vervoorn 1976) struikgewas, bosschage, bushbush, bos: *haastig liep de geit de mondi in*; ontleend aan Papiaments *mondi* 'struikgewas, bos, wildernis', teruggaand op Spaans *monte* 'woud, bos, wildernis, bosschage' (eerder 'bergwoud' en oorspronkelijk 'berg'; een betekenis die in het Spaans nog steeds gebruikelijk is) (Kramer 2015).

mondongo (Joubert 2005) soort stoofschotel bereid van darmen, pens (en hoeft) van een runddier; ontleend aan Papiaments *mondongo*, een Spaans woord dat letterlijk 'darmen en pens' betekent.

moppen (Joubert 2005) met een zwabber dweilen; ontleend aan Papiaments *mòp* 'zwabberen', dat is ontleend aan Engels *to mop*. Ook *mop* voor 'zwabber' wordt gebruikt (Wiel 2017).

mula (Joubert 2005) drugkoerier; ontleend aan Papiaments *mula*, dat teruggaat op Spaans *mula*, eigenlijk 'muilnier'.

mulá (Joubert 2005) soort vis (*Acanthocybium solandri*), op Aruba *mulato*; ontleend aan Papiaments *mulá*; de naam is afgeleid van *mulat(t)o* 'halfbloed, kind van gemengde ouders', dat teruggaat op Spaans, Portugees *mulato*; de naam verwijst naar het geloof dat de vis een kruising is tussen een tonijn en een barracuda (Van Buurt 2014).

Nanzi (Joubert 2005; GB) de Antilliaans-Nederlandse en Papiamentse naam voor de spin *Anansi*. De slimme spin is de hoofdfiguur in veel volksverhalen. Zijn naam en de verhalen zijn afkomstig uit Ghana en omringende landen, de naam gaat terug op West-Afrikaans *ananse* 'spin'; de vorm *Anansi* is Surinaams-Nederlands en Sranantongo (Van Donselaar 1989). Met de tot slaaf gemaakten gingen ook de verhalen van *Anansi* mee de oceaan over, waarbij de verhalen zich aanpasten aan de lokale omgeving en de moderne tijd: van goddelijk personage veranderde de spin in een aards personage dat soms sluw en egoïstisch handelt, met zijn gezin in allerlei avonturen belandt en het opneemt tegen meerderen als de koning en de tijger. In het Antilliaans-Nederlands en Papiaments heet hij ook *Kompa Nanzi*; *kompa* is afkomstig van het Spaanse *compadre*, te vergelijken met het Franse *compère* (vriend, makker). Verhalen over de spin worden bij voorkeur mondeling verteld, vandaar dat men spreekt over *nanzivertelling* of in het Papiaments *kuenta di Nanzi*, en van *spinverhaal*. In 1952 verzamelde de Curaçaose kinderboekenschrijfster Nilda Pinto de Nanziverhalen en publiceerde ze in het Papiaments, later werden ze in het Nederlands, Spaans en Engels vertaald.

no (Joubert 2005; Vervoorn 1976) tussenwerpsel: in uitroepen, 'hè', 'toch'; ontleend aan Papiaments *no* (*je komt hè, je komt toch?, Je komt, no?*), teruggaand op Spaans *no*.

novela (Joubert 2005) sterk gedramatiseerd televisieverhaal, soort soap; ontleend aan Papiaments *novela*, een verkorting van de Spaanse naam *telenovela*.

nummer (De Valk 2016; Wiel 2017) lootje, briefje of kaartje uit een loterij, een betekenis die in het Europees-Nederlands niet voorkomt. Vernederlandsing van Papiaments *number* 'lootje', ook 'nummer, getal'. Oorspronkelijk was de verkoop van nummers (*number*) illegaal, in tegenstelling tot de loten van de officiële landsloterij, die in het Papiaments niet met *number* worden aangeduid, maar met

brièchi. Tegenwoordig worden nog steeds naast de legale ook illegale nummers verkocht. Zie ook **nummerkantoor**, **nummerloterij**.

nummerkantoor (Dikke Van Dale; GB), ook *nummerverkoopkantoor*; naar Papiaments *kantor di number*; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, hetzelfde als Europees-Nederlands *loterijkantoor*.

nummerloterij (GB) kansspel; een vrije vertaling van Papiaments *wega di number*; *wega* is ‘spel, trekking’, *number* is ‘getal, cijfer, lootje’. Als je aan de *wega di number* deelneemt, geef je aan welk bedrag je wilt inzetten op een bepaald getal. Je kunt ook op meerdere getallen geld inzetten. De gekozen getallen met de daarop ingezette bedragen worden op een getypte of geschreven bon als bewijs van betaling afgegeven. Elke dag is er een trekking. Er komt dus geen kaart aan te pas, zoals bij het lottospel. *Nummerloterij* is de Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, hetzelfde als Europees-Nederlands *getallenloterij* ‘lotto’.

nummerplaatbelasting (GB; ANW) belasting op het bezit en het gebruik van een motorrijtuig; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, hetzelfde als Europees-Nederlands *motorrijtuigenbelasting*; in het Papiaments letterlijk vertaald als *impuesto plachi di number*.

Oficina di Censo y Registro Civil Papiamentse benaming op Aruba van de Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister (DBSB), ook verkort tot **Censo**. Op Curaçao gebruikt men **Publieke Zaken** of **Kranshi**.

ofisina (GB) kantoor, bureau, praktijk; ontleend aan Papiaments *ofisina* (op Aruba *oficina*), dat teruggaat op Spaans *oficina*.

okra langwerpige doosvrucht van de plant *Abelmoschus esculentus*, gegeten als groente of in de soep, vandaar *okrasoep* (Joubert 2005): een slijmachtige soep van okra, kruiden, vis en meestal ook pekelvlees; in het Surinaams-Nederlands heet de vrucht *oker* en de soep *okersoep*, van Sranantongo *okro* (Van Donselaar 1989); de naam is ook geleend in Engels *okra* en Amerikaans-Spaans *okra*. Hoewel de plant oorspronkelijk uit Azië afkomstig is, veronderstelt men dat de naam ervoor uit West-Afrika komt en ontleend is aan Igbo *okworo*, *okwuru* (Van Donselaar 1989; Allsopp 2003; OED) of aan Akan *nkruma*, en dan verbreid is via het Amerikaans-Spaans. In het Papiaments heten plant en vrucht **guiambo** of **yambo**.

onderstand (Joubert 2005; Dikke Van Dale; ANW; GB) bijstand van overheidswege, ook: *onderstand(s)uitkering*, *onderstandtrekker*. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, hetzelfde als Europees-Nederlands *bijstandsuitkering*, *bijstand*; *onderstand* is een verouderd Nederlands woord voor ‘ondersteuning, bijstand’.

onderstander (Joubert 2005) bijstandstrekker; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, hetzelfde als Europees-Nederlands *bijstandtrekker*; afgeleid van *onderstand*.

ontvangerskantoor (GB) kantoor van de belastingdienst; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, hetzelfde als Europees-Nederlands *belastingkantoor*; in het Papiaments ontleend als *kantor/ofisina di ontvanger*. *Ontvanger* is in het Antilliaans-Nederlands specifiek ‘ambtenaar die belastinggelden int’; zie ook **landsontvanger**.

overheidsnv (GB), ook *onv*: openbaar bedrijf; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, hetzelfde als Europees-Nederlands *overheidsbedrijf* of *staatsbedrijf*.

overheidsgepensioneerde (GB) gepensioneerde ambtenaar; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

paardenparade (GB) of *paardenoptocht*: optocht te paard tijdens het Curaçaose carnaval; in het Papiaments *Marcha di Kabai*; zie **parade**.

pagara (ANW; GB) ook in samenstellingen als *pagara-estafette*, *pagarafestival*: een lange streng vuurwerk, een groot aantal in serie verbonden rotjes waarmee nieuwjaar wordt gevierd en de boze geesten worden verdreven, zowel op de Antillen als in Suriname bekend; ontleend aan Papiaments *pagara*, dat teruggaat op Sranantongo *pagara*, eigenlijk ‘gevlochten langwerpige mand met deksel’, dat teruggaat op een Caribische inheemse taal *pakara* (Allsopp 2003; OED). In het Surinaams-Nederlands overgenomen als *pagaal*. In het Sranantongo kreeg *pagara* er de betekenis ‘Chinees vuurwerk in de vorm van een mat met rotjes’ bij, vanwege vormovereenkomst.

pagatinusysteem (ANW; GB) systeem voor het opwaarderen van elektriciteitskastjes, systeem voor prepaid stroom in (huur)woning, een merknaam, afgeleid van Papiaments *paga* ‘betalen’, teruggaand op Spaans, Portugees *pagar*; Papiaments *paga tinu* betekent ‘aandacht schenken, letten op’. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

pai, **pachi** (Joubert 2005; Vervoorn 1976) aanspreekvorm voor vader; ontleend aan Papiaments *pai*, *pachi*, teruggaand op Portugees *pai* ‘vader’. De betekenis van *pai* en *pachi* is in het Papiaments

uitgebreid: de woorden worden ook gebruikt voor ‘oudje, oude man, opa’, en *pai* tevens voor ‘liefje, schatje, geliefde man’ (Kramer 2015). Ook het Nederlands heeft in de 17de eeuw uit het Portugees *paai* ‘vader, ouweheer’ overgenomen, Volgens Van Putte (2016) is Papiaments *pai* dan ook ontleend via het Oost-Vlaamse *paai* ‘oude man’.

- palapa** (GB) strandtent, bar, ook wel vakantiehuis, gebouwd als open, koele ruimte met een dak van gedroogde palmladeren op houten palen; ontleend aan Papiaments *palapa*, dat teruggaat op Mexicaans-Spaans *palapa* (OED), dat op zijn beurt teruggaat op een Maya-woord dat ‘vezelig blad’ betekent: de bouwwijze komt oorspronkelijk uit Mexico en stamt al uit de tijd van de Maya’s.
- palu di lechi** (Joubert 2005; Vervoorn 1976) soort allesoverwoekerende slingerplant (*Cryptostegia grandiflora*); ontleend aan Papiaments *palu di lechi*, letterlijk ‘melkboom’; van *palu* ‘boom, heester, hout’, ook ‘paal’ (teruggaand op Spaans *palo* ‘paal, stok’; Kramer 2015) en *lechi* ‘melk’ (teruggaand op Spaans *leche*), omdat uit het op melk lijkende sap van de klimplant rubber kan worden geproduceerd.
- pan** (Joubert 2005) brood; ontleend aan Papiaments *pan*, teruggaand op Spaans *pan* ‘brood’.
- pan batí** (Joubert 2005) op Aruba: soort brood of pannenkoek, bereid met maïsmeel, bloem, suiker en zout; ontleend aan Papiaments *pan batí*, letterlijk ‘geslagen brood’, zo genoemd omdat het zo plat is; teruggaand op Spaans *pan* ‘brood’ en Portugees *bater* ‘slaan’.
- pan dushi** (Joubert 2005) krentenbol; ontleend aan Papiaments *pan dushi*, letterlijk ‘zoet brood’; teruggaand op Spaans *pan* ‘brood’ en *dulce* ‘zoet’.
- pan ku belèg** (Joubert 2005) brood met vleesbeleg; ontleend aan Papiaments *pan ku belèg*, waarin *pan* Spaans is voor ‘brood’, *ku* een Papiaments voorzetsel ‘met’ (teruggaand op Spaans *con*, Portugees *com*; Kramer 2015), en *belèg* is ontleend aan Nederlands *beleg* (Van der Sijs 2010).
- pan ku keshi** (Joubert 2005) brood met kaas; ontleend aan Papiaments *pan ku keshi*, waarin *pan* Spaans is voor ‘brood’, *ku* een Papiaments voorzetsel ‘met’ (teruggaand op Spaans *con*, Portugees *com*; Kramer 2015), en *keshi* is ontleend aan Nederlands *kaas*, vroeger ook *kees*, waarbij de klinker ook beïnvloed kan zijn door Spaans *queso* ‘kaas’ (Kramer 2015).
- pannabol** (GB) straatvoetbal waarbij je de tegenstander zoveel mogelijk door de benen probeert te spelen; ontleend aan Papiaments *pannabol*, van Papiaments *bol* is ‘bal’, ontleend aan Engels *ball*. In het Europees-Nederlands *pannavoetbal*; *panna* is afgeleid van Sranantongo *pana* ‘een bal door de benen spelen’ (Blanker & Dubbeldam 2005).
- panseiku** (Joubert 2005) soort suikergoed bereid met o.a. pindanootjes en bruine suiker: met water en vanille vermengde suiker wordt tot koken gebracht en als het bijna het karamelstadium bereikt, worden er gebroken pinda’s aan toegevoegd. Ontleend aan Papiaments *panseiku*, dat ontleend is aan Jamaicaans Engels *pan sugar* ‘pansuiker’, overgenomen op de klank (in het Papiaments is ‘pan’ *panchi* en ‘suiker’ *suku*).
- papa di aros** (Joubert 2005) rijstebrij of rijstepap; ontleend aan Papiaments *papa di aros*, van *papa* ‘brei’, ontleend aan Nederlands *pap* (Van der Sijs 2010), en *aros* ‘rijst’, teruggaand op Spaans (of Portugees) *arroz*. De Papiamentse naam is ongetwijfeld een letterlijke vertaling uit het Nederlands: het gaat immers om een typisch Nederlands gerecht.
- Papiamentist** (Joubert 2005) iemand die het Papiaments bestudeert; ontleend aan Papiaments *Papiamentista*; de taalnamen *Papiamentu* (op Curaçao) en *Papiamento* (op Aruba) zijn afgeleid van het werkwoord *papia* ‘spreken, praten, kletsen’, een werkwoord met een neutrale betekenis dat teruggaat op Portugees, Spaans *papear*, minachtend ‘ongarticuleerd spreken, brabbelen’ (Kramer 2015).
- parade** carnavalsoptocht in prachtige kostuums op Curaçao; tijdens het Curaçaose carnavaal zijn er verschillende parades of optochten: het begint met een **Paardenparade**, gevolgd door een **Kinderparade** (voor basisscholen), **Tienerparade** (voor middelbare scholen), met als hoogtepunt de **Grote Parade** ofwel in het Papiaments de **Gran Marcha**, waarna het carnavaal wordt afgesloten met de **Grote Afscheidsparade**. In het Europees-Nederlands werd *parade* gebruikt voor ‘vertoon, defilé’, maar niet voor ‘feestelijke optocht’; in het Engels is dit wel de gewone betekenis, en die betekenis zal het Papiamentse *parada* aan het Engels hebben ontleend; ook in het Europees-Nederlands dringt deze betekenis momenteel door vanuit het Engels.
- paranda** (Joubert 2005; Vervoorn 1976) een avondje-uit; ontleend aan Papiaments *paranda* ‘lol, keet bij het uitgaan’, van Spaans *parranda* ‘boemel, luidruchtig feest’, misschien teruggaand op het Baskische *parre* ‘gelach’ (Gómez de Silva 1985).
- paranderen** (Joubert 2005) grappend voor ‘stappen’; vernederlandsing van Papiaments *parandia* ‘boemelen’, teruggaand op Spaans *parrandear*; zie ook **paranda**.

pastechi (Joubert 2005; Vervoorn 1976; GB) soort pasteitje; ontleend aan Papiaments *pastechi*, dat weer is ontleend aan Nederlands *pasteitje* (Van der Sijs 2010).

pbl (GB) letterwoord van *praktisch basisgerichte leerweg*; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term. Zie verder *vsbo*.

pegapega (Dikke Van Dale; GB) huisgekko (Gecko sp.); ontleend aan Papiaments *pegapega*, eigenlijk ‘plakkie plakkie’, van *pega* ‘vastplakken, vastzitten, kleven’, teruggaand op Spaans, Portugees *pegar*. De naam verwijst naar het feit dat de gekko tegen muren en zelfs het plafond kan opklauteren door zijn tenen met hechtplaatjes.

pegasaya (Joubert 2005) zowel de naam van de jongste zoon van de spin Nanzi en zijn vrouw Shi Maria als de naam van een soort kleefkruid; ontleend aan Papiaments *Pegasaya*, letterlijk ‘rokkenklever’, van *pega* ‘kleven’, teruggaand op Spaans, Portugees *pegar*, en *saya* ‘rok’, teruggaand op Portugees *saia*.

pekelé (Joubert 2005) pekelharing; ontleend aan Papiaments *pekelé*, dat teruggaat op Nederlands *pekelharing* (Van der Sijs 2010; Kramer 2015); de zoute haring werd vanuit Europa ingevoerd naar de Antillen.

penshonado (GB), gepensioneerd; ontleend aan Papiaments *penshonado* ‘gepensioneerd’, van Spaans *pensionista*, van *pensionar* ‘met pensioen gaan’. Vooral bekend van de in 2011 afgeschafte *penshonadoregeling*, *penshonadowetgeving* ‘regeling die het fiscaal aantrekkelijk maakt voor vermogende Nederlanders om naar de Nederlandse Antillen te emigreren’.

pia di galiña (Joubert 2005) kippenpoot; ontleend aan Papiaments *pia di galiña*, van *pia* ‘been, voet’ (teruggaand op Spaans *pie* ‘voet’; Kramer 2015) en *galiña* ‘kip’, van Portugees *galinha* ‘hen’.

pika (Joubert 2005; Wiel 2017) puntige uitwas van een doorn, hete peper; als bijvoeglijk naamwoord: pikant, scherp, de smaak sterk prikkelend: *die Spaanse peper is erg pika, die opmerking was pika*; ontleend aan Papiaments *pika*, van *pika* ‘steken, bijten’, teruggaand op Spaans *picar*.

pinda (Van der Sijs 2005) aardnoot; ontleend aan Papiaments *pinda* of Sranantongo *pinda*; het woord gaat terug op Kongolees *mpinda* en is door tot slaaf gemaakten uit Afrika naar Amerika gebracht. Het is doorgedrongen tot het Europees-Nederlands en heeft daar vroegere benamingen als *aardnoot*, *olienoot*, *sausje* of *kesausie* vervangen; *sausje* en *kesausie* gaan terug op *Curaçaose noot*, en zijn dus genoemd naar de plek waarvandaan ze naar Nederland werden verscheept.

piská (Joubert 2005) vis; ontleend aan Papiaments *piská*, van Spaans, Portugees *pescado* (Kramer 2015).

piská (h)asá (Joubert 2005) gebakken vis; ontleend aan Papiaments *piská (h)asá*, van Spaans, Portugees *pescado* en Papiaments *hasa* ‘bakken’, teruggaand op Portugees *assar*.

piská fresku (Joubert 2005) verse vis; ontleend aan Papiaments *piská frescu*, van Spaans, Portugees *pescado* en Spaans *fresco* ‘vers’.

piská kòrá (Joubert 2005) red snapper; ontleend aan Papiaments *piská kòrá*, van Spaans, Portugees *pescado* en Papiaments *kòrá* ‘rood’, teruggaand op Portugees *corado* ‘kleurig’, ook wel ‘rood’ (Kramer 2015).

pkl (GB), ook in samenstellingen als *pkl-kandidaat*, *pkl-niveau*; letterwoord van *praktisch kadergerichte leerweg*; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term. Zie verder *vsbo*.

plaka (Van der Sijs 2005) geld; ontleend aan Papiaments *plaka*, dat teruggaat op Nederlands *plak* (Van der Sijs 2010), volgens Kramer (2015) via Spaans *placa*, dat eveneens was ontleend aan het Nederlands. Volgens Van Putte (2016) is Papiaments *plaka* ontleend via het Oost-Vlaamse *plak* ‘zakgeld’. *Plaka*’s ‘geld’ is al geruime tijd in gebruik bij de Koninklijke Marine, en ook wordt het gebruikt in de Nederlandse straattaal (Harmsen 1991; Van der Sijs 2005). Zie ook *hopi plakka*.

plane (De Palm 1969: 63) (verouderd) vliegtuig: *de jonge eendjes worden per plane aangevoerd*; ontleend aan Engels *plane* ‘vliegtuig’, dat in het Europees-Nederlands niet wordt gebruikt.

pletter (Joubert 2005) vroeger: Nederlander uit de arbeidersstand, vooral als hij zich grof uitliet of ruwe manieren had, oorspronkelijk een Nederlandse arbeider bij de voormalige *Combinatie Pletterij Nederhorst* op Curaçao; in het Papiaments overgenomen als *plèter*.

pokopoko (GB) langzaam aan, rustig; ontleend aan Papiaments *pokopoko*, teruggaand op Spaans *poco* ‘weinig, enigszins’, *poco a poco* ‘beetje bij beetje’.

pokopokobeginssel (GB) uitgangspunt dat algemene beginselen van behoorlijk bestuur en de maatstaven die in Nederland ten aanzien van overheidsgedrag ontwikkeld zijn, niet zonder meer in het Caribisch deel van het Koninkrijk kunnen worden opgevolgd; van Papiaments *pokopoko* ‘langzaam aan, rustig’. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

pomperen (De Palm 1969: 62; Vervoorn 1974; De Valk 2016; GB) storen: *pompeer me niet*, en *die man zit de hele zaak te pomperen*; vernederlandsing van Papiaments *pompa* ‘dwars zitten, voor de gek houden, lastig vallen’, teruggaand op Spaans *popar* (Kramer 2015).

pontjesbrug (Dikke Van Dale; GB) brug bestaande uit pontons; verbastering van Europees-Nederlands *pontonbrug*.

porch (Rutgers 1988: 153; De Palm 1969: 61; Joubert 2005; Dikke Van Dale; Wiel 2017; GB) soort overdekte veranda; ontleend, waarschijnlijk via Papiaments *pòrch*, aan Engels *porch*.

pòrchòp (Joubert 2005) varkenskotelet, varkenskarbonade; ontleend aan Papiaments *pòrchòp*, dat weer is ontleend aan Engels *pork chop*, van *pork* ‘varkensvlees’ en *chop* ‘het hakken, afgehakt stuk, karbonade’.

portable (Wiel 2017) mobieltje, mobiele telefoon: *als je beltegoed op je portable bijna op is ga je sluiten voordat je kaartje op raakt*; ontleend aan Engels *portable* ‘draagbaar’, ook Papiaments *portable*, *pòrtabel*.

PP’er (GB), **PP-kaarthouder** (GB) iemand die in het bezit is van een **PP-kaart**. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

PP-kaart (GB) een kaart voor personen met een laag inkomen die recht geeft op gratis medische hulp; *PP* is een letterwoord van *pro paupere* ‘voor de arme’. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

Publieke Zaken benaming van de Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister op Curaçao; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, in de volksmond genoemd **Kranshi**.

puffen (De Valk 2016; Wiel 2017) (niet algemeen) winden laten: *puffen in het openbaar wordt niet op prijs gesteld*; vernederlandsing van Papiaments *peu, puya* ‘buikwind’, teruggaand op Spaans *pedo*, Portugees *peido*.

puta (Joubert 2005) hoer; ontleend aan Papiaments *puta* ‘hoer, slet, del’, dat teruggaat op Spaans *puta*.

rabu (Joubert 2005) varkensstaart, voor bv. in de soep; ontleend aan Papiaments *rabu* ‘staart’, bij het koken gebruikt als verkorting van *rabu di porko* ‘varkensstaart’, van Portugees *rabo* ‘staart’.

ranchera (Joubert 2005) romantische liederen, enigszins lijkend op country-and-western, oorspronkelijk uit Mexico; ontleend aan Papiaments *ranchera*, teruggaand op Mexicaans-Spaans *ranchera*, van *rancho* ‘ranch’.

remote (Wiel 2007) afstandsbediening van bijvoorbeeld televisie; ontleend aan Papiaments *remoto*, teruggaand op Engels *remote*, een verkorting van Engels *remote controle*, in het Papiaments *kontrol remoto*; in het Europees-Nederlands niet gebruikelijk.

reparatietoeslag (GB) toeslag bestemd voor de werknemer met een laag loon of gepensioneerden met alleen een **AOV**-uitkering; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

Rijksministerraad, ook **RMR** (GB; Dikke Van Dale) orgaan van het Koninkrijk der Nederlanden dat aangelegenheden behandelt die het gehele Koninkrijk betreffen, bestaande uit de Nederlandse ministerraad en de gevolmachtigde ministers van Aruba, Curaçao en Sint Maarten; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, gebruikt op de Antillen en in Nederland.

rijkswet (GB) wet die voor het hele Koninkrijk geldt, dat wil zeggen voor de landen Nederland, Aruba, Curaçao en Sint-Maarten. Een wet die slechts voor een deel van het Koninkrijk geldt, heet een **consensusrijkswet**. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, gebruikt op de Antillen en in Nederland.

Rijkswet Financieel Toezicht, ook **RFT**, wet van het Koninkrijk der Nederlanden die sinds 2010 het financiële toezicht regelt op de landen Curaçao en Sint Maarten en sinds 2020 ook op Aruba; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, gebruikt op de Antillen en in Nederland.

riotteam (GB) speciaal opgeleid team dat preventief celdoorzoeken in gevangenis verricht, van Engels *riot* ‘opstand’ en *team*. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

rooi (Joubert 2005; Vervoorn 1976) droog rivierdal dat na zware regen enige tijd water bevat; ontleend aan Papiaments *roi* ‘plaats waarlangs regenwater over de grond stroomt’, dat teruggaat op Spaans *arroyo* ‘beekje’, uit Latijn *arrugia* ‘mijngang’, waarschijnlijk van voor-Romaanse oorsprong (Kramer 2015; Gómez de Silva 1985).

RST’er (GB) ook **RST-rechercheur**, lid van het *Recherche Samenwerkingsteam* (RST), een samenwerkingsverband van Nederland, Aruba, Caribisch Nederland (Bonaire, Saba en Sint Eustatius), Curaçao en Sint Maarten dat zich richt op het bestrijden van zware, grensoverschrijdende criminaliteit en criminaliteit die een ernstige inbreuk maakt op de rechtsorde. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, gebruikt op de Antillen en in Nederland.

salada (Joubert 2005) salade; ontleend aan Papiaments *salada*, dat teruggaat op Nederlands *salade* of Portugees *salada*.

salmou (Joubert 2005) zalm; ontleend aan Papiaments *salmou*, een oude ontlening aan Portugees *salmão* (Kramer 2015).

schoolkinderentoeslag (GB) toeslag voor gezinnen die van de bijstand moeten rondkomen; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, hetzelfde als Europees-Nederlands *kinderbijslag*.

schouderbelasting, schouderpremie (ANW; GB) extra heffing van ca. 1 procent die bij bepaalde inkomstencategorieën wordt geïnd om bijvoorbeeld gratis onderwijs te bekostigen; een *belasting* dus die wordt gedragen door de sterkste *schouders*; in het Papiaments overgenomen als *belasten di skouru*. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

schubappel (Joubert 2005; Dikke Van Dale; ANW; GB) naam voor een boom (ook *schubappelboom*, *Annona squamosa*) en de hartvormige vrucht ervan, die een schil heeft van gesloten schubben; de Papiamentse naam *skopapel* is overgenomen uit het Nederlands.

sbo (GB), ook in samenstellingen als *sbo-niveau*, *sbo-onderwijs*, *sbo-opleiding*; letterwoord van *secundair beroepsonderwijs*; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term. Zie verder *vsbo*.

sédula (Dikke Van Dale; GB) identiteitsbewijs; ontleend aan Papiaments *sédula*, teruggaand op Spaans *cédula (de identidad)*.

sentebibu (Wiel 2017) de plant aloë vera, waarvan het sap wordt verwerkt in cosmeticaproducten en verkoelend en genezend werkt bij wondjes en insectenbeten: *als je iets aan je huid hebt moet je er wat sentebibu op doen*. Ontleend aan Papiaments *sentebibu*, dat teruggaat op Spaans *siempreviva* en Latijn *semperviva*, letterlijk ‘altijdlevend’, een naam die voor veel planten in Midden- en Zuid-Amerika werd gebruikt (Kramer 2015); het tweede lid is aangepast aan Papiaments *bibu* ‘levend’. Wellicht werd deze specifieke plant zo genoemd omdat er, als hij in een pot staat, aan de buitenkant kleine plantjes opkomen naast de moederplant zodat de plant altijd blijft leven, of omdat men meende dat de medicinale werking van de plant ervoor zorgt dat je heel oud wordt als je het sap van de plant gebruikt. Als betekenis wordt ook wel gegeven ‘honderd jaar leven’, of ‘honderd levens’, omdat men het beschouwt als een samenstelling van Papiaments *sentenar* ‘honderdtal’ of *shen* ‘honderd’ en *biba* ‘leven’; deze verklaring is onjuist, maar heeft misschien wel geleid tot een volksetymologische aanpassing van de oorspronkelijke vorm *semper*, het gewone woord voor ‘altijd’ in het Papiaments, tot *sente-*.

sèntwich (Joubert 2005) sandwich; ontleend aan Papiaments *sèntwich*, dat weer is ontleend aan Engels *sandwich*.

serbes (Joubert 2005) bier; ontleend aan Papiaments *serbes*, teruggaand op Spaans *cerveza*.

seú (Joubert 2005; Dikke Van Dale; GB) het jaarlijkse oogstfeest van Curaçao, dat traditioneel gevierd wordt op tweede paasdag met een kleurrijke optocht over het eiland, ook een muziek- en dansstijl; ook in samenstellingen als *seúfeest*, *seúoptocht*, *seúviering*; ontleend aan Papiaments *seú*. Het woord *seú* gaat misschien terug op een West-Afrikaans woord dat ‘hemel’ betekende, omdat de aarde en de oogst vanuit de hemel worden beschermd. De muziekinstrumenten waarvan gebruik wordt gemaakt, zijn de *benta* (mondboog), *chapi* (schoffel), *kachu* (koehoorn), *karkó* (schelphoorn), *tambú* (trommel) en de *wiri* (ingekerfd stuk kromgebogen ijzer). Op Bonaire heet het oogstfeest *simadan*.

shi (Joubert 2005; Vervoorn 1976) enigszins verouderde vrouwelijke variant van de beleefdheidsaanduiding *shon*; ontleend aan Papiaments *shi*.

shimaruku (Joubert 2005) naam van verschillende tropische heesters; ontleend aan Papiaments *shimaruku*, dat teruggaat op Arowaks *cemaruco*, *semerica* (Van Buurt & Joubert 1997), waarin *seme* waarschijnlijk ‘zoet’ betekent.

shon (Joubert 2005; Vervoorn 1976; Dikke Van Dale) beleefdheidsaanduiding of -aanspreking voor ‘mijnheer’ of ‘mevrouw’, historisch ook ‘slavenhouder, plantagehouder’; ontleend aan Papiaments *shon*, teruggaand op Spaans *señor* of Portugees *senhor* (Kramer 2015).

shutter (Joubert 2005) in verschillende standen te plaatsen plankje van een zonneblind; ontleend aan Engels *shutter*.

sí, sí (Joubert 2005) tussenwerpsel ‘ja, jaja’; ontleend aan Papiaments *sí, sí*, teruggaand op Spaans *sí, sí*.

simadan (Dikke Van Dale; GB) oogstfeest, ook muziek- en dansstijl op Bonaire; ontleend aan Papiaments *simadan*. Op Curaçao *seú* genaamd.

skol di pòrnada (GB) school met gratis onderwijs voor kinderen van minderbedeelden, in tegenstelling tot *skol di plaka* ‘betaalschool’; ontleend aan Papiaments *skol di pòrnada* ‘school waarvoor geen lesgeld betaald hoeft te worden’, van *skol*, ontleend aan Nederlands *school* (Van der Sijs 2010) en *pòrnada*, letterlijk ‘voor niets’, van Spaans letterlijk *por nada*.

snacktruck (GB) een vrachtwagen geparkeerd langs de weg waar men allerlei snacks en andere gerechten kan kopen, in het Papiaments *trùk di pan*, letterlijk ‘broodtruck’, omdat er oorspronkelijk broodjes en sandwiches werden verkocht. *Snacktruck* is een in het Antilliaans-Nederlandse gemaakte samenstelling van de Engelse woorden *snack* ‘hartige hap’ en *truck* ‘vrachtwagen’, in het Engels *food truck* genaamd; zie ook *snèk*.

sneibonchi stobá (Joubert 2005) snijbonenstoofpot; ontleend aan Papiaments *sneibonchi stobá*, van *sneibonchi*, teruggaand op Nederlands *snijboontje*, en *stobá* ‘stoofpot, stoofsel, gestoofd’, van *stoba* ‘stoven’, teruggaand op Nederlands *stoven* (Van der Sijs 2010) of op Spaans *estofado*.

snèk (Dikke Van Dale; Wiel 2017; GB) eettentje langs de weg waar je drankjes, snacks, ijsjes, sigaretten e.d. kunt kopen en nuttigen; ontleend aan Papiaments *snèk*, verkorting van Engels *snackbar*. Ook in samenstellingen als *snèkhouder*, *snèkpersoneel*. Zie ook *snacktruck*, *trùk di pan*.

son (Joubert 2005) bepaalde muziek en zang, oorspronkelijk afkomstig uit Cuba; ontleend aan Spaans *son* ‘aangenaam geluid’.

sòpi di bèrdura (Joubert 2005) groentesoep; ontleend aan Papiaments *sòpi di bèrdura*, van *sòpi*, ontleend aan Nederlands *soep* (Van der Sijs 2010) of Spaans *sopa*, en *bèrdura* van Spaans *verdura* ‘spruit, loot’.

sòpi di bestia chikí (Joubert 2005) geitensoep; ontleend aan Papiaments *sòpi di bestia chikí*, van *sòpi*, ontleend aan Nederlands *soep* (Van der Sijs 2010) of Spaans *sopa*, en *bestia chikí* ‘geit, schaap’, letterlijk ‘klein beest’: *bestia* komt van Spaans *bestia*, en *chikí* ‘klein’ is ontleend aan Spaans *chiquito*, dat weer afgeleid is van *chico*, alle twee ‘klein’.

sòpi di galiña (Joubert 2005) kippensoep; ontleend aan Papiaments *sòpi di galiña*, teruggaand op Nederlands *soep* (Van der Sijs 2010) of Spaans *sopa*, en Portugees *galinha* ‘hen’.

sòpi di karni (Joubert 2005) vleessoep; ontleend aan Papiaments *sòpi di karni*, teruggaand op Nederlands *soep* (Van der Sijs 2010) of Spaans *sopa*, en Spaans *carne* ‘vlees’.

sòpi di mondongo (Joubert 2005) soep bereid van darmen en pens van een runddier; ontleend aan Papiaments *sòpi di mondongo*, teruggaand op Nederlands *soep* (Van der Sijs 2010) of Spaans *sopa*, en Spaans *mondongo* ‘pens’.

sòpi di piská (Joubert 2005) vissoep; ontleend aan Papiaments *sòpi di piská*, teruggaand op Nederlands *soep* (Van der Sijs 2010) of Spaans *sopa*, en Spaans, Portugees *pescado*.

sòpi di yuana (Joubert 2005) leguanensoep; ontleend aan Papiaments *sòpi di yuana*, teruggaand op Nederlands *soep* (Van der Sijs 2010) of Spaans *sopa*, en Arowaks *yuana* (Van Buurt & Joubert 1997). De soep wordt in het Antilliaans-Nederlands ook *leguanensoep* genoemd.

sòpitu (Joubert 2005) soort bouillabaisse bereid van in kokosmelk gekookte vis, gezouten vlees, etc.; ontleend aan Papiaments *sòpitu*, waarschijnlijk afgeleid van Spaans *sopa* ‘soep’.

speelschool, speelschooltje (Joubert 2005; Dikke Van Dale) instelling voor peuters; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term voor Europees-Nederlands *peuterspeelzaal*; in deze vorm ook gebruikt in het Papiaments.

spinverhaal (GB) volksverhaal over de slimme spin *Nanzi*.

SSS-eiland (GB) letterwoord van *Sint-Maarten*, *Saba* en *Sint-Eustatius*; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, gebruikt op de Antillen en in Nederland.

Staten (GB) tot 2010 naam voor het eenkamerige parlement van de Antillen (voluit: *Staten van de Nederlandse Antillen*) en daarna van de zelfstandige landen Aruba, Curaçao en Sint-Maarten (voluit: *Staten van Aruba*, *Staten van Curaçao*, *Staten van Sint-Maarten*); verkorting van Europees-Nederlands *Staten-Generaal* of teruggaand op verouderd Nederlands *Staten* als benaming voor het college van afgevaardigden van de standen in een gewest ten tijde van de Republiek. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, die in deze betekenis niet gebruikt wordt in Europees-Nederlands. Er worden een groot aantal Antilliaans-Nederlandse samenstellingen van gemaakt zoals *Statenbehandeling*, *-besluit*, *-debat*, *-delegatie*, *-lid*, *-jaar*, *-voorzitter*, *-vraag*, *-zetel*; in het Papiaments heet het parlement *Parlamento* (*di Aruba*, *di Kòrsou*, *di Sint-Maarten*).

status aparte (Dikke Van Dale; Van der Sijs 2005) benaming voor de bijzondere status die Aruba van 1986 tot 2010 had binnen het Koninkrijk der Nederlanden; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, ontleend aan Papiaments *státus apart(e)* ‘bijzondere positie’; zowel *status* als *apart* zijn ontleend aan het Nederlands. In het Europees-Nederlands is *status aparte* zeer productief geworden in allerlei situaties die niet naar de politieke situatie van Aruba verwijzen, bijvoorbeeld: ‘geen status aparte voor politici’, ‘Israël wil eind aan status aparte in VN’.

stobá (Joubert 2005; Dikke Van Dale; GB) stoofpot; ontleend aan Papiaments *stobá* ‘stoofpot, stoofsel, gestoofd’, van *stoba* ‘stoven’, teruggaand op Nederlands *stoven* (Van der Sijs 2010) of Spaans *estofado*.

stoof (De Palm 1969: 64; Joubert 2005; De Valk 2016; Wiel 2017) fornuis: *op een stoof koken*; met van het Europees-Nederlands afwijkende betekenis in het Antilliaans-Nederlands, ontleend aan Engels *stove*, ook Papiaments *stof*. Deze betekenis komt ook voor in het Zuid-Afrikaans en het Surinaams-Nederlands. Europees-Nederlands *stoof* betekent ‘voetwarmer’, in België ‘kachel’.

strijken (De Valk 2016) ontkroezen: *de haren strijken*; vernederlandsing van het Papiamentse *strika kabei*, waarin *strika* teruggaat op Nederlands *strijken* (Van der Sijs 2010), en *kabei* ‘haar’ betekent (teruggaand op Spaans *cabello*, Portugees *cabelo*).

stroberen (De Palm 1969: 62; Vervoorn 1974; Joubert 2005), hinderen: *je moet mij niet stroberen*; vernederlandsing van Papiaments *stroba* ‘hinderen’, teruggaand op Portugees *estorvar* of Spaans *estorbar* (Kramer 2015).

suikerdiefje (Joubert 2005; Dikke Van Dale; GB) Antilliaans-Nederlandse naam voor een kleine vogel met zwarte rug en gele borst die zich voedt met nectar uit bloemen en bloesems (Coereba flaveola var. uropygialis) en die in het Papiaments en Antilliaans-Nederlands *barika hel* ‘geelbuik’ heet.

suerte (GB) geluk, meevaller, succes; ontleend aan Papiaments *suerte*, teruggaand op Spaans *suerte*.

sùlt (Joubert 2005) zure zult; ontleend aan Papiaments, dat teruggaat op Nederlands *zult* (Van der Sijs 2010).

superrhib (GB), kleine, wendbare en snelle motorboot waarmee patrouilles worden uitgevoerd, eigenlijk *Super Rigid Hull Inflatable Boat* ofwel *Super RHIB*, dus ontleend aan het Engels. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

sushibak (De Valk 2016; Wiel 2017) vuilnisbak: *de vuilnis gaat in de sushibak*; van Papiaments *sushi* ‘vuil’, dat teruggaat op Spaans *ensuciar* ‘vuilmaken’ (Kramer 2015).

swa (Van der Sijs 2005; Wiel 2017) vriend, als aanspreekvorm, ook gebruikt in Nederlandse straattaal; ontleend aan Papiaments *sua*, eigenlijk ‘zwager’, maar gebruikt als vertrouwelijke aanspreekvorm: ‘vriend, makker’, dat teruggaat op Nederlands *zwager* (Van der Sijs 2010).

takenkabinet (GB) kabinet op Curaçao dat speciaal is ingesteld om bepaalde taken uit te voeren, namelijk financieel orde op zaken te stellen en de banden binnen het Koninkrijk aan te halen; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term. De verantwoordelijke minister heet een *takenminister*.

tambú (Joubert 2005; Vervoorn 1976; GB) trommel, muziekgenre met dans op de Benedenwindse Eilanden dat begeleid wordt door de tambú; ook in een samenstelling als *tambúgroep*; ontleend aan Papiaments *tambú*, dat teruggaat op Nederlands *tamboer*, Portugees, Spaans *tambor*, Braziliaans-Portugees *tambú* (Kramer 2015). Zie ook *seú* en *tumba*.

teku (Joubert 2005) soort bromelia (Bromelia lasiantha); ontleend aan Papiaments *teku*, op Aruba *teko*, waarvan de herkomst onzeker is, misschien gaat het terug op een inheemse taal als het Arowaks (Van Buurt 2014).

telekijker (Joubert 2005) iemand die naar de televisie kijkt; verkorting van *televisiekijker*, naar Papiaments *televidente*.

tentalaria (Joubert 2005) soort snoepgoed bereid uit gemalen pinda’s, cashewnoten en bruine suiker; ontleend aan Papiaments *tentalaria*, misschien afgeleid van *tenta* ‘in verleiding brengen’ (teruggaand op Spaans *tentar*) of *tentashon* ‘verleiding, verzoeking’.

tèrt (Joubert 2005) soort gevulde koek; ontleend aan Papiaments *tèrt*, dat teruggaat op Nederlands *taart*, vroeger ook *teert* (Van der Sijs 2010).

tienerparade (GB), ook *teenerparade*, optocht van middelbare scholieren tijdens het Curaçaose carnaval; zie *parade*.

tippen (Wiel 2017) een fooi geven: *in een restaurant moet je tippen*; ook Papiaments *tep*, *tip*, ontleend aan Engels *to tip*; in het Europees-Nederlands komt wel het zelfstandig naamwoord *tip* voor maar niet het werkwoord *tippen* in deze betekenis.

tire service (Wiel 2017) werkplaats gespecialiseerd in het repareren van (auto)banden: *als je een flèt tire hebt, moet je naar de tire service*; ontleend aan Engels *tire* ‘band’ en *service* ‘dienst’; in het Standaardengels bestaat de samenstelling niet.

tkl (GB) letterwoord van *theoretisch kadergerichte leerweg*; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term. Zie verder *vsbo*.

- toelatingsorganisatie** (ANW) benaming voor de *vreemdelingendienst* op Curaçao en belast met het uitvoeren van de vreemdelingenwet. In het Papiaments heet het *servisio di atmishon*. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.
- toerismepolitie** (ANW; GB) speciaal onderdeel van het politiekorps dat verantwoordelijk is voor de veiligheid van toeristen, opgericht in 2013 onder de naam *Politur*, een samentrekking van Papiaments *Polis di turismo* ‘politie ten behoeve van het toerisme’. *Toerismepolitie* is de Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, en een vertaling van de Papiamentse benaming.
- toko** (Rutgers 1988: 153; Wiel 2017) kleine, eenvoudig ingerichte kruidenierswinkel waar ook wat groente en fruit verkocht wordt; ontleend aan Papiaments *toko*. *Toko* is een Maleis en Javaans woord voor ‘bazaar’, dat in het Europees-Nederlands is overgenomen met de betekenis ‘Aziatische winkel’ en recent figuurlijk ‘bedrijf, zaak’. Het woord is ongetwijfeld door de Nederlanders naar de Antillen gebracht en vanuit het Nederlands overgenomen in het Papiaments, waarin het een specifiekere betekenis heeft gekregen. Het woord *toco* is ook bekend in het Amerikaans-Spaans: op Cuba en in Argentinië en Uruguay betekent het ‘grote menigte’, in Peru en Chili ‘nis’ en in Venezuela ‘stompje, eindje’ (Kramer 2015). Bijzonder is de Papiamentse uitdrukking *toko den toko*, die ook in Antilliaans-Nederlands is overgenomen en die inhoudt dat een of meer werknemers in een bedrijf al dan niet onder werktijd bepaalde werkzaamheden, waaronder vriendendiensten (vooral tegen betaling), verrichten voor eigen gewin en ten koste van hun werkgever; Papiaments *den* betekent ‘in, binnen’.
- toninu** (Joubert 2005) tonijn (vers); ontleend aan Papiaments *toninu*, dat teruggaat op Portugees *toninha*. Zie ook *tuna*².
- trankeer** (Joubert 2005; Vervoorn 1976; Dikke Van Dale; GB) omheining van een *koraal*, bijvoorbeeld van cactussen of wabitakken; ontleend aan Papiaments *tranké*, op Aruba en Bonaire *trankera*, teruggaand op Spaans *tranquera* ‘omheining, palissade’.
- trankilo** (Dikke Van Dale; GB) erg bedaard, rustig; ontleend aan Spaans *tranquilo*.
- transitiekabinet** (GB) Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term voor Europees-Nederlands *overgangskabinet* of *overgangsregering*.
- transitieminister** (GB) minister in een overgangskabinet; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term voor Europees-Nederlands *tijdelijk minister*.
- trinitaria** (Joubert 2005; Vervoorn 1976; Dikke Van Dale) bougainville; ontleend aan Papiaments *trinitaria*, genoemd naar Spaans *trinitaria* ‘drieëenheid’, in Midden- en Zuid-Amerika ‘bougainville’: de plant heet zo omdat hij telkens bestaat uit drie kleine bloemetjes die worden omsloten door drie of zes opvallend gekleurde, papierachtige schutbladeren; vandaar zijn ook enkele namen in gebruik geraakt met het begrip ‘drie’: Spaans *trés-maria* en Duits *Drillingsblume*.
- trùk** (GB) vrachtwagen; ontleend aan Papiaments *trùk*, dat teruggaat op het Engelse *truck*.
- trùk di pan** (Joubert 2005, GB), in schrijf- en spreektaal **truk’i pan**, een tot keuken omgebouwde (mobiele) container, bestelwagen, optrek, autobus, met een standplaats langs de weg waar men allerlei snacks en andere gerechten kan kopen; ontleend aan Papiaments *trùk di pan*, belegdebroodjes-tent, oorspronkelijk een bestelwagen waarin brood wordt vervoerd. Van Engels *truck* ‘vrachtwagen’ en Papiaments *pan* ‘brood(je)’, teruggaand op Spaans *pan*. Zie *snacktruck*, *snèk*.
- tumba** (Dikke Van Dale; GB) een van de bekendste ritmische dansen met bijbehorende zang en muziek van Curaçao, Aruba en Bonaire. De dans is van Afrikaanse oorsprong, evenals de *tambú*, die waarschijnlijk ouder is dan de *tumba*. De naam *tumba* heeft waarschijnlijk dezelfde herkomst als *tambú* ‘trommel’ (Kramer 2015); bij beide muziek- en dansstijlen werd oorspronkelijk de *tambú* als instrument gebruikt. Naderhand was de *tambú* als instrument niet meer onlosmakelijk verbonden met de *tumba*. Een belangrijk verschil tussen de *tambú* en de *tumba* is dat bij eerstgenoemde de dansers zich los van elkaar bewegen, terwijl ze elkaar bij de *tumba* omarmen. De *tumba* staat centraal in het Curaçaose carnaval. Jaarlijks wordt op Curaçao uit bijna honderd *tumba*’s, die op het tumbafestival ten gehore worden gebracht, de populairste gekozen. De *tumba*’s die voor het carnaval worden gecomponeerd zijn beduidend sneller dan de traditionele. Ook in samenstellingen als *kindertumbafestival*, *tumbakoning(in)*, *tumbazanger*, *carnavalstumba*.
- tuna**¹ (Joubert 2005) soort schijfcactus (*Opuntia wentiana*, ook wel andere *Opuntia* sp.); ontleend aan Papiaments *tuna*, dat, misschien via Amerikaans-Spaans *tuna*, teruggaat op het Arowaks of Taíno (Van Buurt & Joubert 1997; Van Buurt 2014 *infrou*). Op Curaçao meestal *infrou* genaamd.
- tuna**² (Joubert 2005) tonijn (in blik); ontleend aan Papiaments *tuna*, dat teruggaat op Spaans *atún*, dat in het Amerikaans-Spaans *tuna* werd (Van Buurt & Joubert 1997). Zie ook *toninu*.

- turnovertax** (GB) ontleend aan Engels *turnover tax*, letterlijk ‘omgeslagen, indirecte belasting’. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term, net als *belasting op bedrijfsomzetten*, waarvoor zie *bbo*; in het Europees-Nederlands heet dit *omzetbelasting*.
- tuturutu** (Joubert 2005) soort sierheester (*Caesalpinia pulcherrima*); ontleend aan Papiaments *tuturutu*, dat teruggaat op het Arowaks, waar het echter een andere plant aanduidde; de plant is op de Nederlandse Antillen geïmporteerd (Van Buurt & Joubert 1997).
- verblijfsregeling** (GB) tijdelijke regeling voor inwoners van de Antillen die aan hen de mogelijkheid geeft om naturalisatie aan te vragen ook als er sprake is van een verblijfsregeling, een gat in de verplichte aaneengesloten periode van verblijf, wanneer dat verblijfsregeling hun niet aan te rekenen is. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.
- vereffeningscommissie** (ANW; GB) commissie die verantwoordelijk is voor de verdeling van de boedel en de schulden van de voormalige Nederlandse Antillen over de nieuwe landen Curaçao, Sint-Maarten en de BES-eilanden, in het Papiaments *komishon di likidashon* geheten. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.
- VKC'er** (GB) lid van het Vrijwilligerskorps Curaçao (*VKC*), dat op vrijwillige basis meewerkt aan ordehandhaving; Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.
- vreescultuur** (GB) voor Europees-Nederlands *angstcultuur*, in het Papiaments *kultura di miedo: miedo* betekent ‘angst, vrees’.
- vsbo** (Dikke Van Dale; GB) wettelijk vastgesteld schooltype op Curaçao, ook in samenstellingen als *vsbo-niveau*, *vsbo-opleiding*; letterwoord van *voorbereidend secundair beroepsonderwijs*; in het Europees-Nederlands heet dit *voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs*. De leerlingen worden voorbereid op het *sbo* (*secundair beroepsonderwijs*), in het Europees-Nederlands heet dit *mbo* (*middelbaar beroepsonderwijs*). Op het *vsbo* wordt er na de twee jaren basisvorming een specifieke sector en leerweg gekozen (theoretisch of meer praktisch); er zijn drie leerwegen: *theoretisch kadergerichte leerweg (tkl)*, *praktisch kadergerichte leerweg (pkl)* en *praktisch basisgerichte leerweg (pbl)*. Al deze letterwoorden en schooltypen zijn Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke termen.
- waaiboom** (Joubert 2005; ANW) dividiviboom; de boom is karakteristiek voor de Nederlandse Antillen; als hij op een niet-beschutte plek staat, groeit hij door de passaatwind in één richting en neemt hij de vorm van een halve boog aan, vandaar de naam *waaiboom*. De naam is ook bekend in Zuid-Nederlandse dialecten voor een boom die vrij in de grond staat en niet tegen een muur of langs latten geleid is; op de Antillen is het echter een soortnaam, de officiële namen zijn *dividivi* en *watapana*.
- wabi, wabiboom** (Joubert 2005; Vervoorn 1976; Dikke Van Dale; GB) peuldragende boom uit de mimosafamilie met lange, zeer stekelige doorns en een onaangename geur (*Acacia tortuosa*); ontleend aan Papiaments *wabi*, een woord dat ook ‘krikkemikkig, gammel, (fig.) van licht allooï’ betekent. Een synoniem voor *wabi* is *kashá*, die verwijst naar de wetenschappelijke naam van deze boom.
- wandu** (Joubert 2005) soort heester (*Cajanus cajan*) die eetbare bonen geeft; ontleend aan Papiaments *wandu*; de naam komt ook voor in het Sranantongo en gaat terug op KiKongo *wandu* (Smith 2015: 460).
- warapa** (Joubert 2005) zoete drank bereid uit tamarinde met water en bruine suiker; ontleend aan Papiaments *warapa*, dat ontleend is aan Quechua *huarapu*, *huarapo*, waarmee oorspronkelijk ‘water met honing’ werd aangeduid (Van Buurt & Joubert 1997).
- warawara** (Joubert 2005) caracaravalk (*Polyborus plancus*); ontleend aan Papiaments *warawara*, dat teruggaat op Arowaks *guaraguao*, ook overgenomen in Amerikaans-Spaans en daar teruggaand op het Tupi; de naam was oorspronkelijk klanknabootsend, een oudere Nederlandse ontlening was *warwouw*, waarvan de vorm was aangepast aan de vogelnaam *wouw*, die echter niet lijkt op de *warwara* en er niet mee verwant is (Van Buurt & Joubert 1997).
- warmus** (Joubert 2005) soort bladgroente; ontleend aan Papiaments *warmus*, dat teruggaat op Nederlands *warmoes* (Van der Sijs 2010), al gaat het om een andere bladgroente.
- warwarú** (Joubert 2005) wervelwind; ontleend aan Papiaments *warwarú*, de Arowakse naam voor een wervelstorm of windhoos (Van Buurt & Joubert 1997).
- watapana** (Joubert 2005; Vervoorn 1976; Dikke Van Dale) bepaalde boom (*Caesalpinia coriaria*), ook genaamd *dividivi* of *waaiboom*; ontleend aan Papiaments *watapana*, dat teruggaat op Arowaks *guatapana*, wat ook voorkomt in het Amerikaans-Spaans als *guatapaná*. De naam betekent misschien ‘boom met veel blaadjes’: *wa* geeft meervoud aan en *apaná* betekent ‘blad’ (Van Buurt & Joubert 1997).

- wayaka** (Dikke Van Dale; GB) pokhoutboom, pokhout (*Guaiacum officinale*); ontleend aan Papiaments *wayaká*, dat ontleend is aan Taino *guayacán*. Een extract werd al vanaf begin 1500 door de indianen gebruikt als medicijn tegen syfilis, en vanwege zijn medicinale werking ook naar Europa geïmporteerd; in het Engels kreeg de boom de bijnaam *sailor's cure* (Van Buurt & Joubert 1997).
- webu** (Joubert 2005) ei; ontleend aan Papiaments *webu*, teruggaand op Spaans *huevo* (Kramer 2015).
- welinsali, welisali** (Joubert 2005) soort heester (*Croton flavens*), ook *welensali*; ontleend aan Papiaments *weli(n)sali*, dat teruggaat op Nederlandse *wilde sali* (Van der Sijs 2010).
- wiegstoel** (Vervoorn 1974) voor Europees-Nederlands *schommelstoel*; in het Papiaments overgenomen als *stul di wig*.
- wilde bus, wild busje** (Vervoorn 1974) vaak opvallend gekleurde minibus van een particuliere eigenaar, die een vaste, korte route rijdt voor een vast tarief maar zonder vaste diensttijden, in tegenstelling tot de grote officiële 'Konvooi'-bussen, die langere routes rijden: *een wild busje kwam de Tulaweg oprijden*. De *wilde bus* is ook bekend in Suriname, en op Curaçao verouderd. De Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term was voorheen *AC-busje*, omdat op de nummerplaat AC (Autobus Curaçao) stond, gevolgd door de bij het busje horende nummer. Recent staat op de nummerplaat BUS in plaats van AC. In het Papiaments gebruikt men de term *bùs chikí*, vandaar Antilliaans-Nederlands *kleine bus* of *busje*.
- wiri** (Joubert 2005; Vervoorn 1976) soort muziekinstrument, vervaardigd van een langwerpige stuk kromgebogen ijzer, maar oorspronkelijk van een kalebas; ontleend aan Papiaments *wiri*, dat, net als Amerikaans-Spaans *guiro*, teruggaat op Arowaks *huira, wuirru, wuir* (Van Buurt & Joubert 1997). Zie ook *seú*.
- wòrs dushi** (Joubert 2005) harde salami; ontleend aan Papiaments *wòrs dushi*, waarin *wòrs* is ontleend aan Nederlands *worst* (Van der Sijs 2010) en *dushi* 'zoet, niet-zout' betekent, teruggaand op Spaans *dulce* 'zoet' (Kramer 2015).
- wòrs salu** (Joubert 2005) Deense salami; ontleend aan Papiaments *wòrs salu*, waarin *wòrs* is ontleend aan Nederlands *worst* (Van der Sijs 2010) en *salu* 'zout' teruggaat op Portugees, Spaans *sal* (Kramer 2015).
- yambo** (Joubert 2005) soort hibiscus (*Abelmoschus esculentus*), waarvan de doosvrucht als groente gegeten wordt en ook gebruikt wordt om soep van te maken; ontleend aan Papiaments *yambo*, een verkorting van *guiambo*. Zie ook *okrasoep*.
- yòrki** (Joubert 2005; Vervoorn 1976) soort gedroogd en gezouten geiten-, schapen- of varkensvlees; ontleend aan Papiaments *yòrki*, van *yòrkia* 'zouten en drogen (van vlees)', dat teruggaat op het Quechua woord *charqui* of *ch'arqui*, 'gedroogd vlees', en dat in het Papiaments ofwel rechtstreeks is overgenomen ofwel via Engels *jerk* of *jerky*, of via Spaans *charqui* (<http://etimologias.dechile.net/?charqui>).
- yu di Kòrsou** (Joubert 2005) Curaçaoënaar; ontleend aan Papiaments *yu di Kòrsou*, letterlijk 'kind van Curaçao', van het Papiamentse *yu* 'kind', ook *yiù*, teruggaand op Spaans *hijo* 'zoon' (Kramer 2015). In het Spaans werd een bewoner van Curaçao aangeduid als *holandés* (Nederlander) of *hijo de Curazao* (kind van Curaçao), waar *yu di Kòrsou* direct van afgeleid is. *Kòrsou* gaat terug op een inheemse benaming. Zie ook *eilandskind* en *landskind*.
- zaal** (De Valk 2016) (kleine) woonkamer; de betekenis wijkt af van die van Europees-Nederlands *zaal* 'grote ruimte in een gebouw'; de betekenis is waarschijnlijk beïnvloed door Papiaments *sala* 'woonkamer', dat is ontleend aan Nederlands *zaal* (Van der Sijs 2010). In het Antilliaans-Nederlands wordt ook *woonzaal* gebruikt voor 'woonkamer': *aan de uiteinden van woonzaal en galerijen bevonden zich de kamers*.
- zeeappel** (Joubert 2005; ANW; GB) soort zeeëgel, met als lijf een halfronde schaal met witte of zwarte stekels met zeer scherpe punten; in het Papiaments overgenomen als *seapel, zeapel*. De benaming *zeeappel* komt ook voor in het Nederlands, maar voor andere soorten; het oudste citaat dateert uit 1699 en is van Rumphius 'Alle *Echini* of Zeeappels ... hebben een halfronde, verwulfte, en breukzaame schaal' (WNT Zee I).
- zuilcactus** (ANW; GB) bepaalde soorten cactussen in de vorm van een zuil; in het Europees-Nederlands is de naam *zuilcactus* ook bekend, maar voor andere soorten. Op Curaçao groeien drie soorten zuilcactussen: de *datu* (*Lemaireocereus griseus*), de *kadushi* (*Cereus repandus*) en de *kadushi di pushi* (*Cephalocereus lanuginosus*).
- zundrerren** (De Valk 2016; Wiel 2017) uitschelden: *ik laat me niet zundrerren, ik zundreer je als je te laat komt*; vernederlandsing van Papiaments *zundra* 'uitschelden', waarschijnlijk teruggaand op Spaans *insultar*.

zuurzak (Van der Sijs 2005; GB) vrucht van een West-Indische, thans in vele tropische landen aangeplante boom (*Annona muricata*), zo groot als onze meloenen, die zeer verfrissend is; waarschijnlijk via Papiaments *sòrsaka* ontleend aan een West-Indische creooltaal; het woord komt ook voor in Sranantongo als *sunsaka* en in het Engels als *soursop óf sour sop*. Het woord is volksetymologisch aangepast (Den Besten 1992).

zwacri letterwoord van *zware criminaliteit*. Antilliaans-Nederlandse officiële ambtelijke term.

3. Conclusie: waaruit bestaat de specifiek Antilliaans-Nederlandse woordenschat?

De woordenlijst bestaat uit 447 Antilliaans-Nederlandse woorden. Hoewel dat aanzienlijk minder is dan het aantal van 5346 Surinaams-Nederlandse woorden uit Van Donselaar (1989), is het toch een respectabel aantal te noemen. Waarschijnlijk is er nog meer te vinden aan Antilliaans-Nederlandse woorden, dit is immers pas een eerste inventarisatie. De herkomst van deze woorden is als volgt:

Herkomst Antilliaans-Nederlands woord	aantal
Papiaments leenwoord	258
officiële ambtelijke term	104
nieuwvorming	38
Engels leenwoord	25
afwijkende betekenis	16
Spaans leenwoord	5
Portugees leenwoord	1
Totaal	447

De invloed van het Papiaments is kenmerkend en uniek voor het Antilliaans-Nederlands: 58% van de Antilliaans-Nederlandse woorden gaat terug op het Papiaments, terwijl officiële ambtelijke nieuwvormingen 23% van de woordenschat uitmaken en spreektaalige nieuwvormingen 8%. Voorbeelden van die officiële terminologie zijn *basismand*, *bestuurskantoor*, *dokterskliniek*, *eilandskind*, *landsontvanger*, *loterijkantoor*, *schouderbelasting*, en enkele letterwoorden voor het Curaçaose schoolsysteem zoals *vsbo*. Nieuwvormingen die in de spreektaal zijn ontstaan, zijn soms gebaseerd op een Papiaments of Engels leenwoord en soms een samenstelling of constructie die niet in het Europees-Nederlands bestaat. Voorbeelden van dergelijke nieuwvormingen zijn *baaidag*, *betalende school*, *blauwe zeep*, *bolitaslikker*, *boorworm*, *buitendistrict*, *bursalenvlucht*, *flieten*, *fruitbarkjes*, *gasbom*, *lamoenchiwater*, *leguanensoep*, *pletter*, *snacktruck*, *suikerdieffe*, *sushibak*, *waaiboom*, *wiegstoel* en *wilde bus*. *High flying park* is een nieuwvorming die helemaal bestaat uit Engelse elementen, maar in het Engels zelf niet voorkomt.

In ongeveer 4% van de gevallen is sprake van een woord dat in het Antilliaans-Nederlands een betekenis gekregen heeft die afwijkt van die in het Europees-Nederlands. Voorbeelden hiervan zijn *barkjes*, *bolcactus*, *bordje*, *druipen* (een verouderde betekenis), *hoffje*, *kinkhoorn*, *konvooi*, *kotex*, *landhuis*, *mispel*, *nummer*, *parade*, *stoof*, *zaal*, *zeeappel* en *zuilcactus*: het gaat dus onder andere om plant- en diernamen die ook voorkomen in het Europees-Nederlands, maar daar een andere soort aanduiden.

Hoewel verreweg de meeste leenwoorden afkomstig zijn uit het Papiaments, is een klein aantal jonge woorden waarschijnlijk rechtstreeks geleend uit het Engels, Spaans of Portugees en niet via het Papiaments. Soms blijkt dat uit de vorm, bijvoorbeeld bij *airport* (Papiaments *airopuerto*), soms is het niet met zekerheid te bewijzen maar wel waarschijnlijk dat het om een heel recent leenwoord gaat. Voor wat betreft het Engels gaat het om woorden als *blamen op* ‘de schuld geven’, *bright* ‘groot licht’, *cel* ‘mobieltje’, *flat tire*, *remote* ‘afstandsbediening’. Ook de vijf Spaanse leenwoorden (*bonito*, *cumbia*, *gaita*, *guayabera*, *son*) zijn als jonge leenwoorden waarschijnlijk rechtstreeks uit het Spaans overgenomen. Het ene Portugees leenwoord (*kakkerlak*) is daarentegen al in de zeventiende eeuw overgenomen, voor het ontstaan van het Papiaments, en gaat terug op een Caribische inheemse taal; het woord was verbreid over het Caribische gebied, dus het Nederlands kan het zowel uit de Antillen als uit Suriname of Guyana hebben leren kennen.

Wat nog interessant is, is de herkomst van de Papiamentse leenwoorden. Dit is niet voor alle woorden bekend en daarnaast bestaan er samenstellingen die zijn gevormd uit meerdere talen, zoals *barika hel*, waarvan het eerste deel Papiaments en het tweede Nederlands is. Als we dergelijke woorden

weglaten blijven er 200 Papiamentse leenwoorden over waarvan de verdere herkomst met een grote mate van waarschijnlijkheid vastgesteld kan worden. Die herkomst is:

Herkomst Papiamentse woorden in het Antilliaans-Nederlands	aantal
Spaans	77
Portugees	18
Spaans of Portugees (valt niet uit te maken)	15
Nederlands	30
inheemse (indianen)taal (deels via Spaans)	30
Afrikaanse taal (deels via Portugees)	11
Engels	13
Azië	3
Sranantongo	3
Totaal	200

Dat de meeste woorden in het Papiaments afkomstig zijn uit het Spaans, Portugees of Nederlands was wel bekend. Interessant is het aandeel van de inheemse talen met een respectabel aantal van 30 leenwoorden; deze zijn wellicht deels geleend via het Spaans – want in die taal zijn ze voor het eerst overgenomen omdat de Spanjaarden de eersten waren die met de inheemse talen in contact kwamen, nog voordat het Papiaments ontstond. Deze inheemse woorden betreffen voornamelijk plantnamen en diernamen (zoals *balaú*, *chuchubi*, *datu*, *indju*, *kadushi*, *watapana*, *zuurzak*), daarnaast ook gerechten (*arepa*, *ayaka*) en dranken (*warapa*), muziekinstrumenten (*maraca*, *wiri*), en, verrassender, de woorden *choller* ‘drugsverslaafde’ en *knoek* ‘platteland’.

Verrassend is het relatief grote aandeel van Afrikaanse talen met elf woorden: het betreft de alleroudste woorden, woorden die meegenomen zijn op de schepen waarmee tot slaaf gemaakt werden vervoerd, en die tot op heden bewaard zijn gebleven in het Papiaments, namelijk *bakoba*, *banana*, *benta*, *funchi*, *guiambo*, *macamba*, *Nanzi*, *okra*, *pinda*, *seú* en *wandu*. Ook opmerkelijk is dat drie woorden afkomstig zijn uit Azië, namelijk *jaja*, *karikari* en *toko*. *Jaja* en *karikari* gaan terug op het op de Filippijnen gesproken Tagalog: de Filippijnen waren eeuwenlang een Spaanse kolonie en vanuit de Filippijnen werd handel gedreven met het Caribisch gebied. *Toko* is een Maleis woord dat via de Nederlanders op de Antillen terecht is gekomen en daar de specifieke betekenis ‘eenvoudige kruidenierswinkel waar ook groente en fruit wordt verkocht’ heeft gekregen.

Tussen de Antillen en Suriname bestaan en bestonden de nodige contacten, al liggen deze gebieden ver uiteen. Die contacten hebben ertoe geleid dat er drie woorden in het Papiaments ontleend zijn aan het Sranantongo: *matti*, *pagara* en *pannabol*. Verder zijn er verschillende woorden die zowel voorkomen in het Antilliaans-Nederlands als in het Surinaams-Nederlands, zoals de nieuwvormingen *betalende school*, *buitendistrict*, *flieten*, *gasbom* en *wilde bus*, en de officiële ambtelijke termen *landsbesluit* en *landsverordening*. De meeste uit Afrika afkomstige woorden komen zowel voor in het Papiaments als in het Sranantongo en meestal ook in het Antilliaans- en Surinaams-Nederlands: dat geldt uit de bovenstaande lijst voor *bakoba*, *banana*, *benta*, *Nanzi*, *okra*, *pinda* en *wandu*. Uniek voor de Antillen zijn daarentegen, voor zover ik kan overzien, de uit Afrika overgebrachte termen *funchi*, *guiambo*, *macamba* en *seú*. Ook de dertig woorden die teruggaan op een inheemse taal zijn uniek voor de Antillen, behalve *kenepa* en *maraca*, die ook in Suriname bekend zijn. Grappig is dat een bepaalde boom en vrucht op de Antillen *kashu di Sürnam* ‘Surinaamse cashew’ heet en in Suriname *Curaçaoose appel*.

Al met al leveren de Antilliaans-Nederlandse woorden een prachtig inblikje in de indrukwekkende taalcontacten en taalinvloeden die plaatsvonden en plaatsvinden in het Caribisch gebied. Ondertussen raken in Nederland steeds meer Antilliaans-Nederlandse woorden bekend: enerzijds via de officiële ambtelijke terminologie en anderzijds via de straattaal, waarin jongeren van allerlei achtergrond bijvoorbeeld *con ta?*, *dushi*, *hopi*, *knoek*, *plaka* en *swa* gebruiken.

Bibliografie

Allsopp, Richard (2003), *Dictionary of Caribbean English usage*, Jamaica.

- ANW = *Algemeen Nederlands Woordenboek*, online: <http://anw.ivdnt.org/> en <http://anw.inl.nl/>, juni 2020.
- Baltazar, Miraldina (2011), *Prisma Woordenboek Portugees-Nederlands*, Utrecht.
- Besten, H. den (1992), 'De makke van de etymologie van koloniale woorden in het Nederlands', in: *Jaarboek van de Stichting Instituut voor Nederlandse Lexicologie, overzicht van het jaar 1991*, 52-82.
- Bies, Renate de (2008), *Woordenboek Surinaams-Nederlands*, Utrecht.
- Blanker, J.C.M. & J. Dubbeldam (2005), *Prisma woordenboek Sranantongo, Prisma wortubuku fu Sranantongo*, Utrecht.
- Buurt, Gerard van & Sidney M. Joubert (1997), *Stemmen uit het Verleden. Indiaanse woorden in het Papiamentu*, Alphen a/d Rijn.
- Buurt, Gerard van (2014), *Caquetío words in the Papiamentu Language Caquetío Indians on Curaçao during colonial times and Caquetío words in the Papiamentu Language*, Zeist.
- Corominas, Joan (1983), *Breve diccionario etimológico de la lengua castellana*, 3de herziene editie, Madrid.
- Cunha, Antônio Geraldo da (1986), *Dicionário etimológico Nova Fronteira da língua portuguesa*, 2de druk, Rio de Janeiro.
- Dikke Van Dale Online (2015-), hoofdredactie drs. C.A. den Boon en lic. R. Hendrickx, *Van Dale Groot Woordenboek van de Nederlandse taal*, 15e editie met aanvullingen.
- Donselaar, J. van (1989), *Woordenboek van het Surinaams-Nederlands*, 2de druk, Muiderberg.
- Donselaar, J. van (2013), *Woordenboek van het Nederlands in Suriname van 1667 tot 1876*, red. Nicoline van der Sijs, Amsterdam.
- Dutch Caribbean Species Register*, op: <https://www.dutchcaribbeanspecies.org/>
- Etymologiebank* (2010-), samengesteld door Nicoline van der Sijs, op: <http://etymologiebank.nl/>.
- Flora van Curaçao*, op: <http://www.severens.net/>
- GB = Groene Boekje, *Woordenlijst van de Nederlandse Taal* (2015), op: <https://woordenlijst.org/#/>
- Haas, Fred de (2011), 'Makamba! Heden en verleden van een omstreden "Antilliaans" begrip', in: <https://werkgroepcaraibischeletteren.nl/makamba/>
- Gómez de Silva, G. (1985), *Elsevier's concise Spanish etymological dictionary*, Amsterdam.
- Henriquez, May (1988), *Ta asina o ta asana?* ('Is het zus of zo?'), verklarende lijst van woorden en begrippen voor de Sefardische joden op Curaçao, Willemstad.
- Henriquez, May (1991), *Loke a keda pa simia*, Willemstad.
- Joubert, Sidney M. (1999), *Handwoordenboek Nederlands-Papiaments en Handwoordenboek Papiaments-Nederlands*, Curaçao.
- Joubert, Sidney M. (2005), 'Curaçaos-Nederlands', in: Sijs, Nicoline van der (red.) (2005), *Wereldnederlands. Oude en jonge variëteiten van het Nederlands*, Den Haag, pp. 31-57.
- Kramer, Johannes (2015), *Etymologische Studien zum Papiamentu*, Helmut Buske Verlag, Hamburg.
- Machado, José Pedro (1967), *Diccionario etimológico de la língua portuguesa*, 2de druk, Lissabon.
- Maduro, Antoine J. & Sidney M. Joubert (1997), *Supplement bij het Handwoordenboek Papiaments-Nederlands*, Curaçao.
- Nooren, Iren (2009), 'Dushi & Papijlands, het Curacaos Nederlands', in: <https://curacao.memento-vivi.com/inspiratie/curacaos-nederlands-papijlands/>.
- OED = *Oxford English Dictionary*, online: <http://dictionary.oed.com/>.
- Palm, J. Ph. de (1969), *Het Nederlands op de Curaçaose school*, Groningen.
- Putte, F. & I. van (2005), *Groot Woordenboek Papiaments-Nederlands*, Zutphen.
- Putte, Florimon van (2016), 'Vlaamse en Zeeuwse invloeden in het Papiaments', in: *Kristòf* (Curaçaos sociaalcultureel tijdschrift) xvii-4: 27-35.
- Rutgers, Wim (1988), *Bon dia! Met wie schrijf ik?* Charuba, Oranjestad.
- Sijs, Nicoline van der (2005), *Van Dale Groot Leenwoordenboek. De invloed van andere talen op het Nederlands*, Utrecht/Antwerpen: Van Dale Lexicografie.
- Sijs, Nicoline van der (2010), *Nederlandse woorden wereldwijd*, Den Haag: SDU; een iets uitgebreide versie van de data op: *Uitleenwoordenbank*: <http://uitleenwoordenbank.ivdnt.org/>.
- Slagter, Peter Jan (2005), *Van Dale Handwoordenboek Spaans*, 2 delen, Utrecht.
- Smith, Norval (2015), 'A preliminary list of probable Kikongo (KiKoongo) lexical items in the Surinam Creoles', in: *Surviving the Middle Passage: The West Africa-Surinam Sprachbund*, ed. P.C. Muysken & N. Smith, Berlin: De Gruyter Mouton, 417-462.
- Valk, Harrie de (2016), 'De laatste restjes Tropisch Nederlands', in: *Hilversum* 3, nr. 22, 9-10.
- Vervoorn, A.J. (1974), 'Antilliaans Nederlands', in: *Onze Taal* 12, 73-77.

Vervoorn, A.J. (1976), *Antilliaans Nederlands*, Den Haag.

Wiel, Yolanda (2017), 'De zon kiemt', op: <https://www.healthz.eu/de-zon-kiemt/>

WNT = *Woordenboek der Nederlandsche Taal* (1882-1998), Den Haag /Leiden; *Aanvullingen* (2001), online <http://gtb.ivdnt.org/> en <http://gtb.inl.nl/>.